

Crnogorski glasnik

GODINA XV. _ BROJ 85. _ SIJEČANJ-VELJAČA / JANUAR-FEBRUAR _ 2014.

In memoriam

VESELIN AGA SIMOVIĆ

(1930 – 2014)

SUSRET S PREDSEDNIKOM REPUBLIKE	3
OPROŠTAJ OD PROFESORA EMERITUSA VESELINA AGE SIMOVIĆA	4-17
DANI CRNOGORSKE KULTURE 2014. Dani crnogorskog filma	18
PREDSTAVLJANJE KNJIGA Rajska zajednica i društveni pakao Proces Kafkinoga preobražaja	20 24
JACANJE IDENTITETA MANJINSKIH NARODA Završni kongres EU projekta S.I.M.P.L.E. u Rovinju	27
INFORMATIVNI SASTANAK S UREDNICIMA MANJINSKIH TISKOVINA	28
EVROPSKI FONDOVI I NACIONALNE MANJINE Da li će EU fondovi puniti proračune manjinskih projekata?	30
DJELOVANJE NZCH I VIJEĆA CRNOGORACA Dvije sjednice trećeg saziva Vijeća u Zagrebu Predstavnicima NZCH na osnivačkoj skupštini Udruženja Crnogoraca Vojvodine Druženje s pripadnicima Vojske Crne Gore	31 35 35
INTERVJU Sreten Perović: Crna Gora zanemaruje najbolje stvaraoce	36
OSVRTI, VIĐENJA, PRIKAZI „Riječ je jača od mjeđi i vječnija od piramida“	40
IZ CRNE GORE I SVIJETA Počela javna rasprava o nacrtu zakona o saradnji Crne Gore sa iseljenicima Bez prožimanja kultura nema budućnosti Omaž Dušanu Vukotiću na Cetinju	42 43 44
KROATO-MONTENEGRISTIČKE STUDIJE Gorski vijenac i kult Zrinskih u hrvatskoj književnosti (II)	45
PO ZAVRŠETKU JEDNOG FELJTONA Kontroverzna ličnost crnogorske istorije	48
U ULOZI PUTOPISCA Matej Perkov: Planine Crne Gore	50
DOKUMENTARNI FILM U CRNOGORSKOM DOMU Filmovi Zdravka Velimirovića i Živka Nikolića	52
GALERIJA „MONTENEGRINA“ „Istra i prijatelji ponovo kod nas“ Izložba slika Milene Mile Vladisavljević u Puli „... tek procvale zore“ Ljubice Zuccon u Zagrebu	53 53 54
CRNOGORSKI MOZAIK Crnogorska kapa (II)	56
TRADICIONALNO DRUŽENJE	59
GALERIJA „MONTENEGRINA“ Ljubica Zuccon: Popodnevni odsjaj	60

520 GODINA CRNOJEVIĆA ŠTAMPARIJE

Ivan Crnojević

*Manastir Ivana Crnojevića iz 1484.g.
(rekonstrukcija iz naučnog rada mr.
Branislava Borozana i Lazara Jovovića)*

*Crnojevića manastir
(gravura iz Oktoih petoglasnika)*

Đurđe Crnojević je 4. januara 1494. godine potpisao povelju kojom je poklonio tada štampani *Oktoih prvoglasnik* Cetinjskom manastiru. Stoga se ove godine obilježava 520 godina od prve štampane knjige na slovenskom jugu.

(Izvor: www.cetinje-mojgrad.org, 17. januar)

Izdavači:
NACIONALNA ZAJEDNICA CRNOGORACA HRVATSKE
I VIJEĆE CRNOGORSKE NACIONALNE MANJINE
GRADA ZAGREBA
Zagreb, Trnjanska c. 35, Tel./Fax: 01/6197 078, 01/6314 264
E-mail: nzch@net.amis.hr, vijececrn@net.amis.hr,
montenegro@net.amis.hr
Internet adresa: www.vijece-crnogoraca-zagreb.hr
Za izdavače: dr. sc. Radomir Pavićević i Dušan Mišković
Glavni i odgovorni urednik: dr. sc. Zoran Drašković
Redakcija: Milanka Bulatović, Nataša Gerželj, Danilo
Ivezić, Dragutin Lakić, Nataša Rašović, Dušan Roganović
Grafička priprema i tisak: Skaner studio d.o.o.
Rukopisi se ne vraćaju. Naklada/Tiraža 1000

*Glasilo je, putem Savjeta za nacionalne manjine, financirano
iz državnog proračuna Republike Hrvatske*

SUSRET S PREDSJEDNIKOM REPUBLIKE HRVATSKE

(Fotografija: Ured Predsjednika, Tomislav Bušljeta)

Predsjednik Republike Hrvatske prof. dr. sc. Ivo Josipović primio je 27.12.2013.g. predstavnike Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske: predsjednika NZCH dr. sc. Radomira Pavićevića i članove predsjedništva NZCH prof. dr. sc. Dragutina Lalovića i Danila Ivezića.

Razgovaralo se o realiziranim aktivnostima NZCH u 2013. godini, programima u 2014. i ulozi koju NZCH i njene članice imaju u gradnji mostova suradnje i prijateljstva dvije države.

Predsjednik Josipović je posebno naglasio činjenicu opredijeljenosti Hrvatske na visokim standardima rješavanja statusa i položaja nacionalnih manjina, kako kroz zakonodavstvo tako i kroz praktičnu primjenu zakonskih normi čije polazište je dostignuta razina u pravima. Stečena prava su osnova i ona se ne mogu mijenjati vraćanjem unatrag – istaknuo je predsjednik Josipović.

Predstavnici NZCH su informirali predsjednika Josipovića o najznačajnijim programskim aktivnostima u 2013. godini, s posebnim naglaskom na program obilježavanja 200-te godišnjice rođenja Petra II. Petrovića Njegoša, koji je realiziran s Dimitrijem Popovićem, a čije je završno događanje postavljanje skulpture „U slavu Njegoševe misli“ na Cetinju. Predsjednik je upoznat i s odlukom Državnog arhiva Republike Hrvatske o izdavanju: u v j e r e n j a o upisu Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske u Evidenciju stvaratelja arhivskog gradiva, r j e š e n j a o kategorizaciji Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske u prvu kategoriju stvaratelja arhivskog gradiva i r j e š e n j a o upisu u Upisnik NZCH kao vlasnika i imatelja arhivskog gradiva u RH. Arhivsko gradivo, sukladno odredbi članka 38 Zakona o arhivskom gradivu i arhivama, ne smije se iznositi iz zemlje, osim uz posebno odobrenje ministra kulture – što NZCH razumije kao priznanje Republike Hrvatske za dugogodišnje djelovanje na očuvanju kulturnog i nacionalnog identiteta.

Predsjednik Republike Hrvatske je zahvalio predstavnicima NZCH na svim tim aktivnostima uz napomenu da su one i osnov izgradnje dobrosusjedskih odnosa, multikulturalnosti Republike Hrvatske i stvaranju stabilne kulturne autonomije crnogorske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj.

Na kraju susreta predsjedniku Josipoviću uručen je kao poklon komplet knjiga iz izdavačke djelatnosti NZCH u 2012. i 2013. godini.

PREDSJEDNIŠTVO NZCH

Komemoracija u Crnogorskom domu u Zagrebu
OPROŠTAJ OD VESELINA AGE SIMOVIĆA

U Zagrebu je, nakon duge i teške bolesti, 9.1.2014. u 84 godini umro naš dragi **Veselin Aga Simović**, jedan od utemeljitelja Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske.

Crnogorska zajednica u Republici Hrvatskoj izgubila je člana koji je nosio časno crnogorsko ime i bio na ponos svima nama, njegova porodica dragog i brižnog roditelja, a struka svjetski uglednog i priznatog znanstvenika.

Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske
Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore
„Montenegro“ Zagreb
Vijeće crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba
Koordinacija vijeća crnogorske nacionalne manjine
na području Republike Hrvatske

Komemorativni skup u Crnogorskom domu u Zagrebu

Na tužnom skupu u spomen na **profesora emeritusa Veselina Agu Simovića**, održanom u Crnogorskom domu u Zagrebu dana 13. januara ove godine, okupio se izuzetno veliki broj njegovih poštovalaca i prijatelja, kolega i nekadašnjih studenata, Crnogoraca i prijatelja Crne Gore. Komemoraciji su prisustvovali i predstavnici institucija Republike Hrvatske, Crne Gore i Grada Zagreba te predstavnici brojnih manjinskih udruženja i vijećâ nacionalnih manjina u Hrvatskoj.

Od jednog od utemeljitelja Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske oprostio se, u ime Crnogoraca u Republici Hrvatskoj, predsjednik Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb gospodin Dušan Mišković; od pouzdanog saborca u borbi za obnovu crnogorske

Knjiga žalosti u Crnogorskom domu

državnosti – oprostio se predsjednik Matice crnogorske gospodin Dragan Radulović; od istinskog intelektualca koji je svojim nadasve ljudskim angažmanom utirao puteve uspostavljanju i jačanju dobrosusjedskih i prijateljskih odnosa Republike Hrvatske i Crne Gore – oprostio se, u ime državnih organa i institucija Crne Gore, visoki funkcioner Ministarstva vanjskih poslova i evropskih integracija gospodin Branko Milić; od časnog i izuzetno uglednog zagrebačkog Crnogorca oprostio se, u ime Grada Zagreba i gradonačelnika Milana Bandića, pročelnik Gradskog ureda za financije gospodin Slavko Kojić.

Dušan Mišković:

MI, PRIPADNICI CRNOGORSKE NACIONALNE MANJINE U REPUBLICI HRVATSKOJ, POSEBNO SMO PONOSNI I ZAHVALNI NAŠEM AGI ZA SVE ŠTO JE ZA NAS UČINIO U STVARANJU SADAŠNJEG STATUSA I UGLEDA

«Poštovani prijatelji, dame i gospodo!
Pozivam vas da minutom šutnje odamo počast našem
Agi!

...
Slava mu!

...
Koliko god čovjek pokušavao biti spreman i koliko
god očekivao, zle vijesti uvijek iznenada, zateknu nas
nespremljene. Znali smo svu težinu Agine bolesti, bili s
njim u svakodnevnom kontaktu i onda kada više nije bio
u mogućnosti razgovarati s nama, nadali smo se i mislili
svladaće on to, pa to je NAŠ AGA!

Teško se oteti nevjerici da ga nema. Crnogorska
zajednica u Republici Hrvatskoj izgubila je člana koji je
nosio časno crnogorsko ime i bio na ponos svima nama,
njegova porodica dragog i brižnog roditelja, struka
svjetski uglednog i priznatog znanstvenika, a mi njegovi
prijatelji velikog čovjeka, eruditu pravog gospodina.

Veselin (Radovan) Simović - Aga je rođen 16.6.1930. godine u Herceg Novom, Crna Gora. Gimnaziju je završio u Nikšiću 1948., a iste godine upisao se na Građevinski odjel Tehničkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Diplomirao je na Građevinskom odjelu AGG fakulteta u prosincu 1957. godine. Nakon diplomiranja zaposlio se u građevinskom poduzeću „Prvoborac“ u Herceg Novom. Na dužnost asistenta na Građevinskom odjelu AGG fakulteta u Zagrebu stupio je 1.12.1959. godine.

U veljači 1966. izabran je i postavljen za docenta na Građevinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Znanstveni stupanj doktora tehničkih znanosti stekao je u svibnju 1969. godine. U veljači 1971. izabran je za izvanrednog profesora na Građevinskom fakultetu u Zagrebu, a za redovitog profesora izabran je prvi put u veljači 1976., a ponovo je biran u isto zvanje dva puta: 1982. i 1987. U lipnju 1972. izabran je prvi put za dekana Građevinskog fakulteta u Zagrebu, na istu dužnost je bio biran još dva puta, a na dužnosti predsjednika Građevinskog instituta, u čijem su sastavu bila 4 građevinska fakulteta, bio je od 1979. do 1991. Predavao je i kreirao nastavu na poslijediplomskom studiju. Sudjelovao je povremeno u poslijediplomskoj nastavi na Građevinskom fakultetu u Beogradu i Građevinskom fakultetu u Sarajevu. Umirovljen je kao redoviti profesor 1996.

Visoko vrednujući životni opus prof. Simovića, Senat Sveučilišta u Zagrebu dodijelio mu je u travnju 2000. najviše akademsko počasno znanstveno-nastavno zvanje *professor emeritus*: „Zbog posebnih zasluga za napredak i razvitak Sveučilišta u Zagrebu te za međunarodno priznatu nastavnu i znanstvenu izvrsnost, posebice u tehničkom znanstveno-nastavnom području“.

Tokom svoje sveučilišne djelatnosti prof. Simović kontinuirano je znanstveno radio i postizao značajne rezultate koji su najvećim dijelom objavljeni u njegovim publiciranim djelima (knjigama, člancima, referatima) te u studijama u kojima je na temelju znanstvene analize riješio brojne

Od svog nekadašnjeg profesora i dekana i dugogodišnjeg glavnog i odgovornog urednika renomiranog časopisa *Građevinar*, brojni profesori i saradnici Građevinskog fakulteta u Zagrebu oprostili su se na komemoraciji održanoj 20.1. (v. str 16-17). Gospodin Danilo Ivezić, tajnik Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba i bliski saradnik profesora Veselina Simovića, uputio je Redakciji časopisa prigodan tekst o jednom od najuglednijih članova crnogorske zajednice u Hrvatskoj.

Professor emeritus Veselin Simović u svom kabinetu na Građevinskom fakultetu u Zagrebu

probleme iz područja građevinskog konstruktorstva. Objavio je tri knjige, od kojih jednu u koautorstvu, a dvije od njih su sveučilišni udžbenici; znanstvene radove u domaćim i inozemnim publikacijama, te izradio brojna originalna studijska rješenja iz područja građevinskog konstruktorstva. Svaki od njegovih znanstvenih radova predstavljao je izvorni doprinos znanosti i njenoj primjeni u praksi. Najznačajniji znanstveni doprinos dao je pronalaženjem originalne metode proračuna zidova s otvorima. Ta je metoda, u vrijeme kad ju je autor razradio, bila ne samo znanstveni doprinos, nego je našla i primjenu pri proračunu brojnih objekata visokogradnje. Metoda je primijenjena na preko 600 visokih zgrada u ondašnjoj državi i inozemstvu. Za navedeno dobio je 1973. godine najviše znanstveno priznanje u Republici Hrvatskoj – **Nagradu Nikola Tesla**.

Prof. Simović je aktivno sudjelovao u nizu međunarodnih udruženja i odbora, među kojima su najvažnija: članstvo u RILEM-u, u kojemu je od 1986. do 1990. bio i član Biroa - vodećeg tijela te međunarodne znanstveno-stručne organizacije; članstvo, kao ekspert za konstrukcije, u *Međunarodnom konzultativnom odboru UN-a* (1980. - 1985.) koje je osnovano za pomoć Crnoj Gori nakon potresa 1979. godine. Veoma je uspješan i značajan rad prof. Simovića u izdavačkoj djelatnosti *Hrvatskog saveza građevinskih inženjera*. Prvenstveno zahvaljujući njemu, kao voditelju, ta djelatnost postiže veoma zapažene uspjehe. Glavni je i odgovorni urednik: časopisa *Građevinar*, mjesečnika koji svojim sadržajem, opremom i redovitošću pripada najužoj skupini najboljih hrvatskih primarnih publikacija, a dostigao je i visok međunarodni renome. Za dugogodišnje uspješno uređivanje časopisa *Građevinar*, te ukupan dugogodišnji publicistički, znanstveno stručni, nastavni rad i efikasno upravljanje znanstveno-stručnim institucijama, Gradska skupština Grada Zagreba (2009. godine) dodijelila mu je **Nagradu Grada Zagreba**.

Predsjednik Republike Hrvatske Ivo Josipović odlikovao je prof. Simovića (2011. godine) **Ordenom Reda Danice hrvatske s likom Ruđera Boškovića** za osobite zasluge za znanost, dugogodišnji publicistički, znanstveno-stručni, nastavni rad; efikasno upravljanje znanstveno-stručnim institucijama; dugogodišnje uspješno uređivanje znanstveno-stručnog časopisa *Građevinar*.

Dobitnik je **Nagrade za životno djelo u građevinarstvu - KOLOS** (2011.), Hrvatske komore inženjera građevinarstva.

Predsjednik Crne Gore gospodin Filip Vujanović odlikovao je profesora Veselina Agu Simovića, **Ordenom crnogorske zastave drugog stepena**, za izuzetan doprinos očuvanju nacionalnog i kulturnog identiteta crnogorske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj kao i za dugogodišnji publicistički, naučno-stručni rad i efikasno upravljanje naučno-stručnim institucijama.

Član je i utemeljitelj Dukljanske Akademije Nauka i Umjetnosti. Bio je član Savjeta Pokreta za NEZAVISNU EVROPSKU Crnu Goru, predan svim svojim bićem velikom cilju SAMOSTALNA I NEZAVISNA CRNA GORA, koju je neizmjerljivo volio.

Veselin Simović - Aga je jedan od utemeljitelja Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske (1991.). Na izborima za članove Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba biran je u tri mandata za člana i predsjednika Vijeća. Osnivanjem Koordinacije vijeća crnogorske nacionalne manjine na području Republike Hrvatske (2005.) izabran je za njenog predsjednika, što je (2007. i 2012.) ponovljeno i u drugom i trećem mandatu. Velik je Njegov doprinos unapređenju statusa i djelovanja nacionalnih manjina u Gradu Zagrebu i Republici Hrvatskoj.

Mi pripadnici crnogorske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj posebno smo ponosni i zahvalni našem Agi za sve što je za nas učinio u stvaranju sadašnjeg statusa i ugleda.

Dragi Aga!

Faliće nam tvoj smireni glas i ono tebi svojstveno dostojanstvo u nastupu. Tvoj autoritet satkan na blagosti, naša zajednička neobavezna druženja koja su prerasla u ritual i gdje se nedolazak morao opravdati debelim razlozima. Falićeš nam TI dragi AGA.

Bio si dobar Čovjek, neka ti je vječna slava i hvala!»

Izraze saučešća Nacionalnoj Zajednici Crnogoraca Hrvatske i Vijeću crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba uputili su: u ime državnih institucija Crne Gore predsjednik Skupštine **Ranko Krivokapić**, predsjednik Vlade **Milo Đukanović**, potpredsjednik Vlade i ministar vanjskih poslova i evropskih integracija **Igor Lukšić**, ministar kulture **Branislav Mićunović** i ministar nauke **Sanja Vlahović**; predsjednik Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske **Aleksandar Tolnauer**; u ime Matice crnogorske **Branko Banjević**, **Marko Špadijer**, **Novica Samardžić** i **Dragan Radulović**; u ime Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gore direktor **Derviš Selhanović**; u ime nekadašnjeg Centra za iseljenike Crne Gore **Zuvdija Hodžić**, **Milan Vukčević**, **Elvira Bekteši** i **Danijela Joković**; bivši ambasadori Crne Gore u Republici Hrvatskoj **Branko Lukovac** i **Goran Rakočević**; u ime Ureda Gradonačelnika Grada Zagreba **Miro Laco**; predsjednik Opštine Tivat **Dragan Kankaraš**; predsjednik Skupštine Opštine Kotor **Nikola Bukilica**; predsjednik Opštine Danilovgrad **Branislav Đuranović** i predsjednik Skupštine Opštine Danilovgrad **Miodrag Đurović**; u ime Crnogorske kinoteke **Branko Baletić** i **Andro Martinović**; u ime Pomorskog muzeja Crne Gore Kotor direktor **Mileva Pejaković Vujošević**; u ime Bokeljske mornarice 809 iz Zagreba i Kotora predsjednik **Josip Gjurović** i viceadmiral **Ilija Radović**; kolektiv Monteputa iz Podgorice.

Žaljenje su izrazili i: **Sreten Perović**, **Rifat Rastoder**, **Slobodan Marunović**, **Blagota** i **Olivera Eraković**, **Ranko Perović**, **Rade Bojović**, **Pavle Goranović**, **Radovan Radonjić**, **Bato Kuliš** ...

Telegrame saučešća su NZCH uputila i brojna crnogorska i druga manjinska udruženja iz cijele regije.

Dragan Radulović:

ČVRSTI STOŽER LJUDSKOG OKUPLJANJA I DOGOVORA

«Poštovana porodice Simović,
Tužni zbore...

Smrću Veselina Age Simovića Matica crnogorska je izgubila odanog prijatelja, dragog čovjeka i pouzdanog saborca u najtežim vremenima. Uvijek smo u njemu imali podršku i razumijevanje, a godinama je nesebično pomagao naše izdavačke poduhvate. Sa najužim rukovodstvom Matice crnogorske održavao je bliske intelektualne i prijateljske veze, koje su do kraja ostale neprekinute.

Iako je svoj stvaralački i naučni renome, briljantnu univerzitetsku karijeru, ostvario u Republici Hrvatskoj, i od nje dobio zaslužen društveno priznanje, nikad nije zaboravio na svoju Crnu Goru, već je cijeli život sa blagonaklonošću, a često i zabrinutošću pratio njen put.

S posebnom zahvalnošću i poštovanjem sjećamo se njegovog angažmana u odsudnim trenucima savremene crnogorske istorije. U osvit borbe za obnovu crnogorske državnosti bio je član Savjeta Pokreta za nezavisnu evropsku Crnu Goru, u čijem radu je njegova moralna i ljudska dimenzija, zajedno sa naučnom i političkom kompetencijom došla do punog izražaja. Svi koji smo imali privilegiju da ga poznajemo, svjedoci smo da nije bio čovjek razmirica i razdora nego uvijek čvrsti stožer ljudskog okupljanja i dogovora. On je to mogao biti, ne samo zbog vlastite intelektualne snage i nadmoći, nego u prvom redu zbog vlastite moralne čvrstote i visoke principijelnosti.

Aga Simović, taj čestiti Crnogorac i nepokolebljivi borac za nacionalno dostojanstvo Crnogoraca, ne samo u Republici Hrvatskoj, nego i u Crnoj Gori, ostavio je za sobom blistavi zavjet da se saradnja nastavi i unaprijedi, da se ljudi i dalje okupljaju oko zajedničkih ciljeva, i da ne štedeći sebe rade na njihovom ostvarenju.

Ostajući vjerni tom zavjetu našeg plemenitog Age, u ime Matice crnogorske i svoje, upućujem izraze dubokog saučešća porodici Simović, a i vama dragi prijatelji, jer svi smo mi na gubitku.

Neka mu je slava i hvala.»

Branko Milić:

VESELIN AGA SIMOVIĆ SE „IMAO RAŠTA I RODITI“

«Poštovana porodico,
Poštovani saradnici i poštovaoci prof. emeritusa dr.
Veselina Age Simovića,
Poštovani sunarodnici i hrvatski prijatelji,
Dame i gospodo,

Dozvolite mi, ispred državnih organa i institucija Crne Gore, Ministarstva vanjskih poslova i evropskih integracija, Uprave za dijasporu i crnogorskog iseljništva, da danas, u ovom crnogorskom domu podijelim sa vama iskreno žaljenje zbog odlaska Veselina Age Simovića i iskažem nepodijeljeno poštovanje prema čovjeku koji se svojim životom, obrazovnim i naučnim autoritetom, a nadasve ljudskim angažmanom i djelovanjem, uzdizao iznad lokalnog i vremena, još za života zavrijedio jednako uvažavanje u njegovoj Hrvatskoj i njegovoj Crnoj Gori.

Individualni autoritet i harizma, skromnost i ljudski pristup oduvijek su otvarali vrata razumijevanju, građenju povjerenja među ljudima i narodima, zdravih odnosa i saradnje. Veselin Aga Simović bio je upravo takav izdanak istinske Crne Gore koji je zajedno sa saradnicima u Hrvatskoj, vizijom djelovanja i organizovanja, utirao puteve okupljanja crnogorske zajednice u Republici Hrvatskoj, očuvanju i afirmaciji njenog nacionalnog i kulturnog identiteta a time uspostavljanju i jačanju dobrosusjedskih prijateljskih odnosa Republike Hrvatske i Crne Gore, afirmaciji i osobnosti crnogorske zajednice u Hrvatskoj i hrvatske u Crnoj Gori.

Organizovanost i dostignuća na jačanju crnogorskog nacionalnog i kulturnog identiteta koja su rukovodstvo NZCH zajedno sa Veselinom Agom Simovićem i njegovim saradnicima postigli ostaju inspirativni za iseljništvo iz Crne Gore kako u zemljama regiona tako i širom svijeta. Takođe i za državne organe Crne Gore, Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija i nadležne Uprave u postupku aktualnog legalnog institucionalnog i zakonodavnog organizovanja i traženja najboljih formi saradnje Crne Gore sa svojim iseljništvom.

Uvjeren sam da će Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske nastaviti aktivnosti koje su započeli i gradili zajedno sa Veselinom Agom Simovićem na dobrobit svih vas samih, naših naroda i država Crne Gore i Hrvatske i naše zajedničke evropske budućnosti.

Porodici, najbližim saradnicima i prijateljima naka je za utjehu i pamćenje što su ga imali kao takvog, koji je na svim poljima životnog angažovanja i djelovanja ostavio dubokog traga, ili Njegoševski rečeno: Veselin Aga Simović se „imao rašta i roditi“.»

Slavko Kojić:

GLAVNI GRAD HRVATSKE OSTAO JE BEZ JOŠ JEDNOG VELIKANA

«Ožalošćena obitelji prof. Simovića,
Poštovani i dragi crnogorski prijatelji,
Tužni zборе!

Smrću Veselina Simovića, časnog i uglednog zagrebačkog Crnogorca, prof. emeritusa Zagrebačkog sveučilišta, svjetski priznatog stručnjaka iz područja građevinarstva i tehničkih znanosti, lidera i mudrog čelnika montenegrinske zajednice u Zagrebu i Hrvatskoj – glavni grad Hrvatske ostao je bez još jednog velikana – sugrađanina: društvenog, kulturnog, političkog i znanstvenog KOLOSA!

Još od godine 1948., kada je došao u naš Grad i upisao Tehnički fakultet, na svom matičnom Građevinskom fakultetu, zatim Građevinskom institutu, a poslije kroz Hrvatski savez građevinskih inženjera i Komoru, kroz plodnu stručnu i znanstvenu djelatnost, do predanog angažmana u Vijeću crnogorske nacionalne manjine – Veselin Simović – Aga, u našoj sredini ostavio je neizbrisivog traga.

Zbog čega su mu i dodijeljena najviša akademska, društvena i državna priznanja u Hrvatskoj, Crnoj Gori i svijetu.

A za najviše dosege izvrsnosti te za uspješno i efikasno upravljanje znanstvenim institucijama Gradska skupština Grada Zagreba 2009. godine dodijelila mu je NAGRADU GRADA ZAGREBA.

Cijela Gradska uprava i Grad Zagreb prof. Simoviću ostaju trajno zahvalni što je svoju blistavu znanstvenu karijeru, upravljanje i organizaciju stručnim institucijama – tako uspješno ostvarivao upravo u hrvatskoj Metropoli.

Od toga smo svi mi, ne samo njegovi studenti i kolege iz zemlje i svijeta, mogli puno toga naučiti, saznati i praktično primjenjivati, za opće dobro, progres i razvoj.

Posve je izvjesno, do svoje obitelji, prof. Simović najviše će nedostajati Crnogorskoj zajednici u Zagrebu jer je za izuzetan doprinos očuvanju nacionalnog i kulturnog identiteta crnogorske manjine učinio više nego li nekoliko ministarstava obiju država: Crne Gore i Hrvatske.

Svojim tehničkim umom i vizionarstvom projektirao je i gradio mostove, prometnice, zgrade i velebna zdanja. Ali svojim humanističkim zanosom i u isto vrijeme, samo njemu svojstvenim zavičajnim, gotovo bih rekao, njegoševskim etosom – gradio je mostove hrvatsko-crnogorskog prijateljstva; motivirajući ljude da zajednički izgrađuju demokratske institucije, da izgrađuju kuću mira i suradnje, kuću u kojoj će se svi osjećati slobodni i ravnopravni, po mjeri čovjeka i nadasve dostojanstveno.

Čast i čojstvo bile su i ostale vrline ovog uglednog i omiljenog zagrebačkog Crnogorca!

Imao sam čast i privilegiju poznavati ga, blisko surađivati i prijateljevati s prof. Simovićem.

Zbog svega toga, zadržat ćemo ga u trajnom sjećanju kao nadarenog, dobrog i plemenitog čovjeka!

Neka mu je vječna hvala i slava!»

NZCH je ostala bez svog istaknutog člana, a država Crna Gora bez sina koji je neupitno doprinio afirmaciji Crnogorskog nacionalnog i kulturnog identiteta u Hrvatskoj.

Od svog osnivanja 1991. godine NZCH je bila glas Crnogorskog razuma, baš onakav kakav se čuo tih godina sa Cetinja. I Veselin - Aga je vazda bio dio tog glasa i čistog Crnogorskog obraza.

Ranko Krivokapić

Odnos profesora Simovića prema rodnoj Crnoj Gori i Republici Hrvatskoj, u kojoj je proveo najveći dio svog bogatog života, će nastaviti da bude inspiracija njegovoj porodici, prijateljima, sugrađanima i generacijama čijem je obrazovanju posvetio svoj život. Ostaće posebno sjećanje na njega i kao utemeljivača NZCH i na nemjerljiv doprinos unapređenju statusa crnogorske nacionalne manjine u Hrvatskoj, razvijanju svestranih i prijateljskih odnosa između dvije države koje je iskreno smatrao svojim domovinama.

Milo Đukanović

Živjeći čitav stvaralački vijek u Hrvatskoj i predano doprinosivši radu NZCH, on je svojim ugledom i umijećem, dao nemjerljiv doprinos jačanju crnogorsko-hrvatskih veza i izgradnji najboljih odnosa između naših zemalja. Mi u Crnoj Gori, posebno u crnogorskoj naučnoj i akademskoj zajednici, ponosni smo i na doprinos koji je prof. Veselin Simović dao nauci, uvjereni da su njegova naučna ostvarenja naše zajedničko nasljeđe.

Sanja Vlahović

Njegovom smrću NZCH ostala je bez jednog od svojih osnivača i najuglednijih članova i čovjeka koji je časno i ponosno nosio crnogorsko ime.

Agin iskren i predan rad na jačanju saradnje između Hrvatske i Crne Gore, na pokretanju mnogih akcija kojima se doprinosilo uspostavljanju veza između naših nacionalnih kultura, pamtićemo kao dragocjeno iskustvo i pouku o tome kako se dostojno čuva i predstavlja svoj narod.

Branislav Mićunović

A ode nam možda jedan od ponajboljih, ako ne i ponajbolji. Koji je svojim znanjem, rezultatima, svojim ljudskim osobinama, energijom, prirodom - bio ponos i nas u Crnoj Gori i hrvatske naučne, obrazovne i stručne sredine, kao i političke i šire javnosti. Koji je, kao predsjednik Vijeća na nivou grada Zagreba i Hrvatske pridonosio ugledom i uticajem okupljanju najvećeg broja građana Hrvatske porijeklom iz Crne Gore Koji je bio ponos i nas u Crnoj Gori u istorijskom vremenu stvaranja i djelovanja Pokreta za nezavisnu Crnu Goru do konačne obnove nezavisnosti i pune državnosti, te ravnopravnog mjesta Crne Gore u međunarodnoj zajednici demokratskih država i naroda.

Branko Lukovac

Agu Simovića sam upoznao kad smo i on i ja već bili u formalnoj mirovini, ali nas je zbližilo i prijatelji obostrano javno nastojanje da doprinesemo ostvarenju istorijske pravde za Crnu Goru i Crnogorce, kao i angažovanost da svijetu i povijesno bliskim susjedima pokažemo da crnogorski rodoljubi nijesu odgovorni za zlodjela bezglavih, mitomanijom otrovanih crnogorskih građana, koji su svoje pogubne atavizme udružili s agresivnim vojnim formacijama i usmjerili ih na bespoštedno ugrožavanje života nedužnih ljudi te na uništavanje duhovnih i materijalnih dobara prijateljskih susjednih naroda.

Aga je zračio nedjeljivom ljubavlju prema Čovjeku, Istini i Pravdi.

Časno je čivio, časno radio, ugledom i dostojanstvom za primjer nam je služio !

Sreten Perović

I mogući odgovor na pitanje zašto se uprkos neminovnosti čudimo kad smrt dođe, nudi još jedan od velikana pera i riječi, Bernard Šo: *život vremenom izjednači sve ljude. Zbog toga nas, najčešće, tek smrt otriježni i osvježi nam istinu.*

A istina je da se opraštamo od jednog od onih po kome se s ponosom mogu kazivati - i porodica, i rodbina, i pleme, i poznanici, i narod kojima je pripadao, isto kao i rodni Herceg Novi, i Nikšić, i Crna Gora ukupno. Bio je ne samo profesor emeritus, nego i emeritus svekolikog gospodstva i ljudskosti. Zbog toga se teško mirimo čak i sa činjenicama.

Rifat Rastoder

Sa tugom sam primio vijest o smrti uvaženog profesora Age Simovića, briljantnog čovjeka i humaniste, koji je svojim djelom i životom zaslužio visoko mjesto među najboljim sinovima koje je Crna Gora ikada dala. Njegova ljudska jednostavnost, dobrotu i visoka načela etičnosti klasične Crne Gore koje je ponio iz zavičaja, prepoznate su u svim sredinama gdje je živio, radio i družio se. Ostavio je neizbrisivi i duboki ljudski trag i u svojoj drugoj domovini Hrvatskoj, pokazujući kako se grade mostovi prijateljstva i uvažavanja među ljudima i narodima.

Znam da će nam svima nedostajati njegov blagi osmeh i topla ljudska riječ. Ozalošćen sam, zajedno sa svima vama njegovim odlaskom i srećan što sam ga poznavao.

Slobodan Marunović

Otišao je jedan od viđenih Crnogoraca, čovjek koji je svojim djelom afirmisao Crnu Goru i njene vrijednosti i bio snažna spona među ljudima i kulturama. Njegova smrt je veliki gubitak za vas, ali i za intelektualnu, građansku i samosvjesnu Crnu Goru, kojoj je bio iskreno privržen.

Rado ću se sjećati susreta s pokojnim Agom, od koga smo svi mogli učiti i nadahnjivati se njegovom mudrošću, gospodstvom i ljudskošću.

Pavle Goranović

*Sa Našim Agom u Crnogorskom domu u Zagrebu
(na domjenku priređenom 4.6.2009.g. u čast laureata Nagrade Grada Zagreba)*

NEODUŽENI DUG

Samo je život mogao udesiti da ubrzo nakon što sam u Zagrebu upoznao profesora emeritusa Veselina Simovića, najviđenijeg Crnogorca u Hrvatskoj, od njega čujem da je u gimnazijskim danima bio školski drug sa akademikom Veljkom Vujičićem, dugogodišnjim profesorom beogradskog PMF-a i članom međunarodne Akademije nelinearnih nauka. Potom sam i iz uvijek mi drage prepiske sa profesorom Vujičićem, koji me je svojevremeno nesebično uvodio u naučni rad, takođe saznao za zajedničke školske dane dvojice maturanata Nikšićke gimnazije.

A kad sam imenovan urednikom našeg glasnika, tada sam – vjerujući kako bi u posebnoj, novouvedenoj rubrici čitaoci sa zanimanjem pročitali neku, možda manje poznatu „stranicu života“ ljudi izuzetnog životnog iskustva povezanu sa Crnom Gorom – prvo pomislio da bi to zapravo možda bila prilika i da od profesora Simovića ponešto saznam na primjer o danima u poratnom Nikšiću. Jer i to su bila vremena kada je – bez obzira na uvjerenja, stavove, ubjeđenja i svijetonazor – trebalo ostati čovjek, a o kojima su mi roditelji (profesori Nikšićke gimnazije tih prvih godina poslije rata) vazda govorili da još nije zrenulo da se kazuje.

Profesoru Simoviću sam takvu molbu najprije uputio, uz dobre želje za brzo ozdravljenje, preko njegovih najbližih saradnika koji su ga posjećivali na uspješnom postoperativnom liječenju; činio sam to, u prikladnim prilikama, i kasnije i uvijek dobijao uvjerenje uvaženog profesora da će biti prilike da njegovo kazivanje bude zabilježeno. Međutim, biće da nijesam nalazio pravu mjeru između učtive obzirnosti i uredničke upornosti, a dani su, kao zrnca pijeska između prstiju, samo neumitno i neosjetno umicali ...

Na jednu staru izreku me je (nehotice ili namjerno?) kći nedavno podsjetila poklonivši mi knjižicu misli koje vrijedi upamtiti. Ta izreka glasi: «Nije bitno kakav je moj otac bio, bitno je kakvim ga pamtim.» A za profesora Veselina Simovića svi dobro znamo i kakav je bio i po čemu ćemo ga pamtit. I zato – budući da je u izdavačkim projektima NZCH ne jednom anonsirana namjera da se objave knjige o istaknutim pojedincima crnogorskog porijekla koji su živjeli i djelovali u Hrvatskoj u 20. stoljeću – prvo u nizu tih izdanja trebalo bi da kazuje o naučnom, stručnom i uredničkom radu profesora Simovića, o njegovoj posvećenosti osnivanju Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske, ali i da sadrži poseban dio u kom bi bila zabilježena sjećanja njegovih najbližih saradnika i brojnih prijatelja na neke zajedničke trenutke i navedene neke njegove misli ili neki od njegovih uvijek aktuelnih komentara. To će biti i prava zaloga da profesor Veselin Simović u našoj sredini ne bude zaboravljen i sigurna potvrda koliko nam njegova mudra riječ nedostaje. A kada ta knjiga bude odštampana i iz nje nečije sjećanje na omiljenog Agu objavljeno u „Crnogorskom glasniku“ – tada će i urednički dug biti odužen.

Zoran Drašković

Komemorativni skup u Nacionalnoj zajednici Crnogoraca Rijeka
OPROŠTAJ OD PROFESORA EMERITUSA
VESELINA AGE SIMOVIĆA

U prvoj dekadi siječnja 2014. godine, prestalo je kucati plemenito srce velikog znanstvenika i još većeg čovjeka prof. emeritusa Veselina Age Simovića.

U prostorijama Zajednice održan je komemorativni skup kako bi se odala posljednja počast dragom nam prijatelju.

Profesor Čedomir Janković pročitao je tekst Aginog velikog i dugogodišnjeg prijatelja Borice Šoškića. U svom tekstu upoznao nas je s Aginim djetinjstvom, školovanjem od osnovne i srednje škole, fakulteta, te njegovim značajnim znanstvenim doprinosima u građevinarstvu. Govorio nam je o njegovom značajnom radu u izdavačkoj djelatnosti Hrvatskog saveza građevinskih inženjera i o njemu kao glavnom uredniku časopisa „*Građevinar*“.

Profesor Simović je bio predavač na fakultetima u Beogradu, Sarajevu kao i svim građevinskim fakultetima u Hrvatskoj.

- Bio je članom Međuvladinog mješovitog odbora za provedbu Sporazuma između Republike Hrvatske i Srbije i Crne Gore o zaštiti prava hrvatske manjine u Srbiji i Crnoj Gori i srpske i crnogorske manjine u Republici Hrvatskoj od 2005. do 2009.
- Bio je član Dukljanske akademije nauka Crne Gore
- Bio je član Savjeta za obnovu nezavisnosti Crne Gore
- U Crnoj Gori pomagao je da se formira Građevinski fakultet
- Pomagao je u Crnoj Gori na obnavljanju nakon razornog zemljotresa
- Bio je pokretač osnivanja NZC Hrvatske i Zagreba
- Bio je u svim mandatima predsjednik Vijeća crnogorske nacionalne manjine za Zagreb, te predsjednik Koordinacije vijeća crnogorske nacionalne manjine za Republiku Hrvatsku

G-din Žika Pejović pročitao je mnoga odlikovanja, priznanja i nagrade koje je prof. Simović dobio za svog života.

- U travnju 2000. godine Senat Sveučilišta u Zagrebu dodijelio mu je najviše akademsko počasno znanstveno-nastavno zvanje *profesor emeritus*
- Lipnja 2011. godine predsjednik Republike Hrvatske Dr. Ivo Josipović odlikovao je profesora Simovića *Redom Danice Hrvatske s likom Ruđera Boškovića*
- 1973. godine dobio je najviše znanstveno priznanje - *Nagradu Nikola Tesla*

- Hrvatska komora inženjera građevinarstva dodijelila mu je *Nagradu za životno djelo u građevinarstvu „KOLOS“*
- Predsjednik Crne Gore Filip Vujačić odlikovao je profesora Simovića *Ordenom crnogorske zastave drugog stepena*
- Na skupštini Grada Zagreba 2009. donesena je odluka kojom se dodjeljuje profesoru Simoviću nagrada Grada Zagreba za dugogodišnje uspješno uređivanje znanstveno-stručnog časopisa „*Građevinar*“

Profesor Veslin Aga Simović bio je i ostat će poznat kao autoritet tihog glasa.

Dragutin Lakić

KOMEMORACIJA NA GRAĐEVINSKOM FAKULTETU

Komemoracija je održana 20.1. u gotovo dupkom punoj Velikoj dvorani Građevinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, na kojoj su se okupili brojni bivši studenti i suradnici te štovatelji prof. Simovića. Vjerojatno je to bilo jedno od najvećih okupljanja zagrebačkih graditelja uopće, posebno ako se uzme u obzir da na skupu nije bilo studenata jer se mnogi nisu ni rodili kada je prestao s redovitom nastavom.

Komemoraciju je vodio Davor Rajčić, dipl. iur., tajnik Fakulteta, a skupu se prvi obratio prof. dr. sc. Joško Krolo, predstojnik Zavoda za tehničku mehaniku u kome je profesor Simović proveo gotovo cijeli radni vijek. U nadahnutom su izlaganju iznesena prisjećanja na međusobno upoznavanje i zanimljiva predavanja, ali je opisan i cjelokupan doprinos radu Zavoda koji nije prestajao do posljednjeg trenutka.

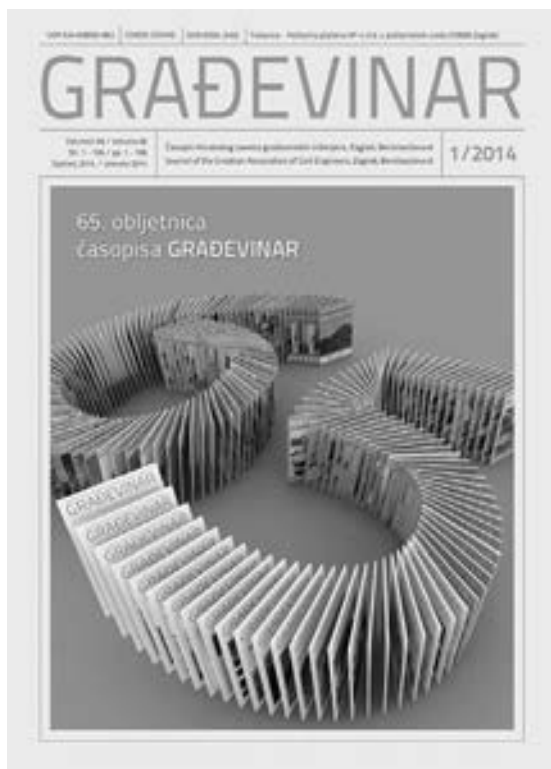
Potom je o izdavačkom radu govorio prof. dr. sc. Jure Radić, profesor Građevinskog fakulteta i predsjednik Uprave Instituta IGH. U izlaganju se dakako govorilo o uređivanju časopisa *Građevinar*, ali i o brojnim drugim izdanjima, a posebno je istaknuta temeljitost i marljivost s kojom je pristupao svakom tekstu. Istaknuta je i njegova sposobnost upravljanja, kao i veličina vizije s kojom je utemeljio i vodio Građevinski institut.

Nakon toga se skupu obratio prof. dr. sc. Davor Malus koji je pročitao jednu kratku poruku suradnika i prijatelja iz Gdanjske Politehnike upućenu Građevinskom fakultetu na vijest o smrti prof. Simovića. Slijedilo je obraćanje prof. dr. sc. Vesne Dragčević, dekanice Građevinskog fakulteta u Zagrebu. Iscrpano je govorila o svim doprinosima profesora Simovića u znanstvenom, nastavnom i stručnom radu, ali i upravljanju Fakultetom i Građevinskim institutom te uređivanju časopisa *Građevinar* tijekom više od 36 godina. Istaknula je i brojne nagrade, priznanja i odlikovanja, a svoje je izlaganje završila i dirljivim stihovima pjesnika Josipa Pupačića. Zaključila je kako će se prof. Simović trajno pamtili baš kao što je i on bio neiscrpan izvor uspomena iz povijesti Fakulteta te kako je u tužnim trenucima svojevrsna utjeha sjećanje na njegovu veličinu.

Posljednji se skupu obratio prof. emer. dr. sc. Josip Dvornik koji je tronutim glasom govorio o dugogodišnjoj suradnji i prijateljstvu. Spomenuo je i zajedničko učenje za doktorat, ali i rad u grupi mladih inženjera koju je utemeljio prof. Simović i koja je radila na izradi građevinskog softvera. Spomenuo je i časopis *Građevinar* i istaknuo njegovo izvrsno poznavanje hrvatskoga književnog jezika te činjenicu da je često bio bolji lektor od profesionalnih koji su zbog nepoznavanja struke ponekad krivo razumjeli smisao neke rečenice. Spomenuo je i zajednička druženja, posebno ona svakodnevna u njegovoj radnoj sobi u koju su svi rado dolazili.

Komemoracija je dakako započela minutom šutnje, ali je na poziv voditelja Davora Rajčića zaključena gromoglasnim pljeskom sudionika za sve što je tijekom života prof. dr. sc. Veselin Simović učinio za matični Fakultet i građevinsku struku.

Branko Nadilo
(Časopis GRAĐEVINAR 1/2014)

Naslovnica časopisa *GRAĐEVINAR* 1/2014

IN MEMORIAM

UIME UREDNIŠTVA SA ZAHVALNOŠĆU
Stjepan Lakušić: Ljudske i profesionalne vrline kao uzor

SJEĆANJE NA VOLJENOG PROFESORA
Vesna Dragčević i Krešimir Fresl:
Najpotpuniji mogući građevinar

POSMRTO SLOVO
PROF. EMER. DR. SC. VESELINU SIMOVIĆU
Jakša Miličić: Zasluge za osnivanje fakulteta u Splitu, Rijeci i Osijeku

VESELINU AGI SIMOVIĆU
S PONOSOM I ZAHVALNOŠĆU
Dušan Mišković i Danilo Ivezić:
Autoritet satkan na blagosti

MOJ OPROŠTAJ S AGOM
– SURADNIKOM I PRIJATELJEM
Josip Dvornik: Svakome je nastojao pomoći

Iz sadržaja časopisa GRAĐEVINAR 1/2014

Prva stranica rada „Proračun višetažnog okvira s kosim stubovima u najdonjoj etaži“ (u časopisu GRAĐEVINAR 1/2014 objavljen je reprint rada prof. Simovića iz broja 3/1967)

Sposobnost postizanja kompromisa

Prof. dr. sc. Heinrich Werner, umirovljeni profesor Građevinskog fakulteta u Zagrebu

Tiha i bezrezervna podrška

Prof. dr. sc. Nenad Bičanić, umirovljeni profesor Sveučilišta u Glasgou

Sposoban organizator

Miljenko Srkoč, dipl. ing. građ., direktor Smagre d.o.o., Zagreb

Poticao je usavršavanja u inozemstvu

Nikolaj Ivančić, dipl. mat., projektant softvera, Bellingham, Washington

Čovjek velikog srca

Mgr. inž. Anna Biedrzycka i mgr. inž. Marek Biedrzycki, umirovljeni nastavnici Gdanjske Politehnikke

Vodeća osoba hrvatskoga graditeljstva

Prof. dr. sc. Jure Radić, predsjednik Uprave IGH

Na vijest o smrti uglednog građevinaru

DANI CRNOGORSKOG FILMA U ZAGREBU

Prikazivanjem tri igrana filma u zagrebačkom Kinu Tuškanac (13., 14. i 15. februara) započeli su ovogodišnji „*Dani crnogorskog filma*“ – već tradicionalna manifestacija koju, u okviru „*Dana crnogorske kulture*“, organizuje Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske, a uz pomoć Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske i Crnogorske kinoteke. Zagrebačkoj publici je Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb omogućilo da najprije pogleda ostvarenje Draška Đurovića *As pik – loša sudbina*, film iz najnovije crnogorske produkcije, koji je crnogorski kandidat za nagradu Američke filmske akademije Oskar, u kategoriji

najboljeg stranog filma u 2013. godini. Crnogorska kinematografija se tako na međunarodnoj sceni predstavlja filmskom pričom u kojoj surovu stvarnost i još suroviju i nedopričanu nedavnu prošlost pokušava da prevlada neočekivana ljubavna priča protkana iskrama komedije naravi.

Drugog dana su se starije generacije mogle podsjetiti na po mnogo čemu pionirsko ali i zlatno doba jugoslovenske filmske i TV komedije, a trećeg dana su najstariji gledaoci bili u prilici da u jednom istorijskom filmu, koji je prvi dugometražni crnogorski igrani film snimljen u Crnoj Gori, još jednom vide plejadu nezaboravnih im glumaca.

Filmska manifestacija se nastavlja pred publikom u Puli, Rijeci, Umagu i Splitu.

I. DAN

(13.2.2014.)

AS PIK – loša sudbina

Režija:

Draško Đurović

Producent:

***Udruženje filmskih stvaralaca
Crne Gore, 2012.***

Scenario:

Obrad Nenezić

Kompozitori:

Dalibor Nedović i***Zoran Kraljevski Glušac***

Montaža:

Mustafa Prešev

Trajanje:

90':00"

Uloge:

Branimir Popović,***Predrag Bjelac, Danilo******Čelebić, Michael Madsen,******Georgy Pussep, Branka Stanić,******Jelena Simić, Milica Mišša*****II. DAN**

(14.2.2014.)

MUŠKARCI

Režija:

Milorad Milo Đukanović

Producent:

***Lovćen film,
Crna Gora, 1963.***

Scenario:

Julijana Najman i***Miroslav Milovanović***

Muzika:

Dušan Radić

Montaža:

Mirjana Mitić i Olga Kršljanin

Trajanje:

82':00"

Uloge:

Olivera Marković,***Slobodan Perović,******Mija Aleksić,******Jelena Žigon,******Velimir Bata Živojinović*****III. DAN**

(15.2.2014.)

LAŽNI CAR

Režija:

Velimir Stojanović

Producent:

***Lovćen film,
Crna Gora, 1955.***

Scenario:

Ratko Đurović

Muzika:

Krešimir Baranović

Trajanje:

94':00"

Uloge:

Rade Marković,***Radomir Plaović,******Ljuba Tadić,******Strahinja Petrović,******Ljubiša Jovanović,******Viktor Starčić,******Branko Pleša,******Karlo Bulić***

Iz publikacije FILMSKI PROGRAMI (filmski ciklusi: zima / proljeće 2014.), koju izdaju Hrvatski filmski savez i Hrvatska kinoteka, prenosimo osvrt uglednog filmskog kritičara Tomislava Kurelea na ciklus crnogorskih filmova prikazanih u zagrebačkom Kinu Tuškanac.

DANI CRNOGORSKOG FILMA U KINU TUŠKANAC

Prvi njen cjelovečernji igrani film bio je zanimljivi *Lažni car* nastao prema Njegoševu zapisu o pustolovu koji se u drugoj polovici osamnaestog stoljeća proglasio crnogorskim carem. Bio je to i igranofilmski prvijenac Velimira Velje Stojanovića (1921.-1959.), rano preminulog zanimljivog redatelja koji se prije ovog djela afirmirao dokumentarcima vezanima uz Crnu Goru, nagrađivanima i u inozemstvu. Sa stalnim suradnikom, najznačajnijim crnogorskim scenaristom Ratkom Đurovićem (1914.-1998.) on je na zanimljiv način osmislio osobnost lažnog cara sa znatnim uspjehom povezujući tadašnju vladajuću ideologiju i legendu. Protagonist kojeg tumači Rade Marković iznimno je pozitivan lik, jer u vremenu koje osuđuje plemstvo to što je on običan pučanin koji nastoji preživjeti liječenjem bolesnih nije uzurpatorstvo nego dokaz neograničenih mogućnosti običnog malog čovjeka, a upravo to je propagirala tadašnja vlast. Zato za njegovo priznanje i nije toliko bitno što je jedan od viđenijih ljudi u njemu prepoznao ruskog cara nego razum koji uspijeva ujediniti Crnogorce podijeljene stoljetnim krvnim osvetama i uspješno ih povesti u borbu protiv Turaka. Zbog toga se s takvim izborom slaže i dotadašnji nacionalni vođa ostarjeli i onemoćali vladika (što je iznimno rijedak primjer pozitivnog svećenika u kinematografijama tadašnje Jugoslavije), dok mu se kao lažnom caru oštro, ali bezuspješno suprotstavlja njegov nasljednik iguman. Fabula filma prilično je pojednostavljena s naglašeno pozitivnim ili negativnim licima kojima su uvjerljivost i pored stanovite teatralnosti u nekim trenucima podarili vrlo dobri glumci, mahom vodeći interpreti iz beogradskih kazališta poput Ljube Tadića, Raše Plaovića ili Ljubiše Jovanovića, a zanimljivo je da je jednu od epizodnih uloga igrao Hrvat Karlo Bulić, slavni Dotur Luigi iz serije *Naše malo misto*. Uz to Stojanović je uspio ostvariti natprosječne domete sugestivnom režijom pojedinih prizora koje nosi unutrašnja napetost, a i vizualnom ljepotom ekspresivne crno-bijele kamere našeg velikog snimatelja Frana Vodopivca. Ipak po velikoj većini svojih svojstava *Lažni car* je nedvojbeno crnogorski film, ali i pokazatelj kako u ono vrijeme – i pored toga što je svaka nacionalna produkcija imala svoje posebnosti – u većini filmova angažiralo i neke od filmaša iz drugih republika (najčešće da bi se i u njima privukla publika), a u Crnoj Gori je to možda bilo i vidljivije, jer joj je zbog skromnog broja filmova ponekad nedostajalo ljudi za popunu ekipe.

S druge strane taj mali broj filmova (u prosjeku manje od jednog cjelovečernjeg godišnje) i razlog je što su u vrijeme SFRJ najuspješniji crnogorski filmaši većinu svojih ostvarenja realizirali u većim sredinama, pa je Ratko Đurović najvećim dijelom radio u Beogradu, kao i Milo Đukanović (1927.-1989.), možda i najomiljeniji crnogorski redatelj kod široke publike za koju je uspješno radio komedije od kojih su mu najpopularnije TV-serija *Kamiondžije* (1972.) i film prema njoj *Paja i Jare* (1973.), a suptilniji smisao za humor pokazao je u *Muškarcima* (1963.) o macho muškarcu koji silom prilika mijenja navike i postaje kućna pomoćnica vlastitoj preopterećenoj supruzi. Za tu ulogu Slobodan Perović je nagrađen Zlatnom arenom na pulskom festivalu, a iako je film rađen u crnogorskoj produkciji nema posebno naglašenih nacionalnih obilježja tim više što i ovdje glavninu uloga tumače srpske glumačke zvijezde.

Suvremena, neovisna Crna Gora kao mala država doduše nije uspjela bitno brojčano povećati svoju produkciju, no njeni su filmovi nedvojbeno snažnije vezani uz svoje podneblje. *As pik - loša sudbina* Draška Đurovića u tome je poseban i tematski i filmskim izrazom. Protagonist filma je Beli, zločinac iz posljednjeg rata kojeg fascinantnom snagom i energijom zla tumači Branimir Popović dominirajući svakim kadrom u kojem se pojavljuje, a takvih likova barem ja u crnogorskom filmu do sada nisam vidio. Đurović se ne libi pokazati tog ubojicu i svu nakaradnost njegove psihe ne samo na videu koji je taj monstrum snimio kada je njegova skupina likvidirala muslimane nego i u njegovom pokušaju bijega iz Crne Gore u koji je upleo i mlađeg brata, a i sve ljude s kojima dolazi u doticaj. Iako autor pokazuje rat početkom devedesetih kao tragičan događaj koji utječe i na crnogorsku današnjicu, on ne stvara dramu ili tragediju nego za širu publiku privlačniji žanrovski akcijski film, a koristi i glumce iz drugih sredina poput Amerikanca Michaela Madsena ili Srbijanca Predraga Bjelca koji već dvadesetak godina živi u Pragu, a osim u Češkoj nastupa i u prestižnim holivudskim produkcijama. Uz vizualnu atraktivnost i napetost takav spoj posebnosti crnogorskog podneblja i neobičnog trilera s dozom crnog humora donio mu je i nekoliko međunarodnih nagrada, a pridonosi i zanimanju gledatelja i izvan granica Crne Gore, pa taj film i ovakav izbor iz crnogorske kinematografije mogu nedvojbeno privući i našu publiku.

Tomislav Kurelec

Prof. dr. sc. Vjeran Katunarić:

RAJSKA ZAJEDNICA I DRUŠTVENI PAKAO (sociološka razmatranja)

Biblioteka „LUČA“

Pavle Jovanović
ZAPISI O POLITICI

Milan Popović
PROTIV STRUJE

Radovan Radonjić
**MONTENEGRO:
DE TE FABULA NARATUR**

Dragutin Lalović
DRŽAVE NA KUŠNJI

Dag Strpić
**KARL MARX I POLITIČKA
EKONOMIJA MODERNE**

Vjeran Katunarić
**RAJSKA ZAJEDNICA
I DRUŠTVENI PAKAO**

R. Kalanj, V. Katunarić, D. Lalović i D. Sekulić

Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske i Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb predstavili su 5. februara ove godine, u Crnogorskom domu u Zagrebu, knjigu „*Rajska zajednica i društveni pakao – sociološka razmatranja*“ prof. dr. sc. Vjerana Katunarića. I ovu šestu knjigu u okviru biblioteke „LUČA“ izdala je Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske uz suizdavaštvo Disputa d.o.o. iz Zagreba i uz financijsku potporu Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske. U predstavljanju knjige učestvovali su prof. dr. sc. Rade Kalanj, prof. dr. sc. Duško Sekulić i autor prof. dr. sc. Vjeran Katunarić, a moderator predstavljanja bio je prof. dr. sc. Dragutin Lalović (urednik biblioteke „LUČA“).

Prosvjetiteljska uloga biblioteke „LUČA“

Sve prisutne u Crnogorskom domu – a među njima su, osim brojnih uglednih naučnih radnika sociološke i politološke struke, bili i poznati politički, kulturni i javni poslenici – pozdavio je prof. dr. sc. Dragutin Lalović te najprije izrazio zadovoljstvo da se poslije gotovo četiri godine pojavljuje novi naslov u biblioteci „LUČA“ i to u obliku socioloških razmatranja iz pera jednog od naših najviđenijih sociologa, koji naprosto pleni bogatstvom svojih tematskih i problemskih preokupacija.

Ističući da su Crnogorci „narod knjige“, da su narod koji ne bi postojao bez Njegoša i da ne vidi ni jednu sociološku teoriju koja bi mogla objasniti Njegoša kao neku vrstu unutarnjeg glasa našeg nacionalnog i kulturnog identiteta, profesor Lalović je i ovom prilikom ukazao na prosvjetiteljsku ulogu biblioteke „LUČA“, koja je za nas – ne samo zbog „*Luče mikrokozma*“ već i zato što *luča* znači *svjetlost* – zaštitni znak za ono što predstavlja kantovsko načelo prosvjetiteljstva: *Usudi se misliti!* A upravo takvu vrstu povjerenja u um, u znanje, u knjigu najvjernije, najdoslednije i najosvještenije – u odnosu na sve dosadašnje autore u biblioteci – utjelovljuje prof. dr. sc. Vjeran Katunarić.

Završavajući svoje uvodno obraćanje, prof Lalović je kazao da ga u knjizi prof. dr. sc. Vjerana Katunarića (ali i u čitavom autorovom opusu) najviše impresionira «jedna vrsta osvještene, sustavne, inteligentne pobune protiv provincijalizma». Ta pobuna je zapravo pokušaj da se pokaže kako «na ovoj evropskoj poluperiferiji postoji povlaštena pozicija da se promisli sadašnjost u kritičkom ključu i da se ocrtaju konture jednog boljeg svijeta», koji prof. Katunarić naziva socijalnoliberalnim ili postkapitalističkim ili postmonetarnim svijetom.

Čovjek angažiranog uma

Prof. dr. sc. Rade Kalanj je na početku svog izlaganja istakao da autor – kao vrlo viđen sociolog i u domaćim i u međunarodnim okvirima – piše i sociološki promišlja društvene teme ne samo iz lokalne nego i iz globalne perspektive o čemu svjedoči i ova njegova knjiga, te je posve logično da je kao čovjek angažiranog uma bio (u dva navrata) jedan od voditelja pisanja Kulturne strategije Republike Hrvatske, prezentirane i evropskim institucijama.

Zadržavajući se na strukturi knjige – koja sadrži one tekstove koje je prof. Katunarić pisao od sredine osamdesetih godina pa do današnjih dana, a koji nisu uvršćeni u njegove dosad objavljene knjige – prof. Kalanj ukazuje da svako od njena tri poglavlja, koja u svom nazivu sadržavaju riječ *društvo*, razmatra društvo iz drukčije perspektive. Prvi dio se bavi onim društvenim procesima koji predstavlja neku vrstu dinamizma društva i koji su obilježavali društvena kretanja ne samo u Hrvatskoj i bivšoj državi nego i u svjetskim razmjerama – to su pitanja socijalne fragmentacije, segmentacije društva, njegove integracije, dezintegracije i diferencijacije. U drugom djelu prof. Katunarić, kao sudionik u dugoročnim društvenim istraživanjima, bavi se strukturalnim problemima društva kakvi su problemi nacije i nacionalnih odnosa, ali i kulture i kulturnih strategija; pri tome ističe kako je kultura strukturirana društvom, ali i da ona sama strukturira društvo, što je vrlo važan pogled ne samo za sociologiju kluture nego i za kulturnu politiku svakog društva. U trećem bloku tekstova autor je zaokupljen društvenim promjenama; u tom djelu se prof. Katunarić bavi izravnijim promatranjem nekih društveno konfliktnijih situacija; iz tih tekstova se sagledava kako sociološka misao autora, baveći se prvo ideologijama, ideološkim transformacijama i problemom državne ideologije, dospjeva do onog što danas predstavlja neku vrstu horizonta socioloških promišljanja, a to je umreženo društvo, društvo informatičke revolucije ili društvo treće znanstveno-tehnološke revolucije.

U namjeri da odgovori na pitanje kako autor kao sociolog pristupa društvenim pojavama i društvenim fenomenima, prof. Kalanj naglašava da prof. Katunarić u svom angažmanu sociološke kritike društva misli konzekventno te da nikakve promjene u proteklih tridesetak godina (ideološke, državodruštvene, kulturalne ...), bez obzira na to kako su bile teške, nisu imale utjecaja na njegov osnovni sociološki pogled na stvari. Upućujući budućeg čitaoca posebno na vrlo instruktivan predgovor autora, on zaključuje kako prof. dr. sc. Vjeran Katunarić «piše vlastitim stilom: stilom vlastitog sociološkog iskaza, stilom koji je literarno sociološki upućen, koji je metodološki razrađen i koji je čitljiv i svima jasan.»

Socijalistička Moderna vs. kapitalistička Moderna

Naglasivši da je i ova knjiga samo još jedna u nizu knjiga profesora Katunarića koja – kad je u pitanju gledanje na promjene koje su pred nama – inspirativno djeluje na mlađe ali i na sve sociologe, prof. dr. sc. Duško Sekulić opredijelio se da, uzimajući knjigu kao „temu“, u svom izlaganju zapravo „improvizira na tu temu“, podrazumijevajući i podcrtavajući kako „bez dobre teme nema ni dobre improvizacije“. Najprije se pozabavio konceptom Moderne (koji se, na različite načine, provlači kroz sve autorove tekstove), podsjećajući da Modernu u socijalističkoj varijanti odlikuje planska racionalnost društva kojom se prevladava ekonomska i politička stihija, da je tada navještena globalizacija trebalo da se ostvari pobjedom svjetske revolucije, ali je podsjetio i na činjenicu da se ipak radilo o tzv. realnom socijalizmu, koji je u stvari bio odricanje od utopijskih dimenzija socijalizma. Sa druge strane, Modernu u kapitalističkoj varijanti karakterizira neoliberalizam, a uz njega se vezuju pojmovi globalizacije i svjetskog tržišta. Međutim – u vrijeme kada se umjesto socijalističke stvara tržišna globalizacija, kada granice ne ruši proleterski internacionalizam već se ruše carinske zapreke i oslobađa protok kapitala, robe i ljudi – svjedoci smo negativnih pojava nejednakosti i siromaštva u tom globalizirajućem svijetu! I kao što ni ideal socijalizma nije ostvaren a njegovi zagovornici su se „zadržali“ na real-socijalizmu, tako i zastupnici globalizacije opravdanje nalaze u činjenici da globalizacija (još) nije realizirana u svom punom opsegu, da svjetska tržišta nisu slobodna i da prava tržišna ekonomija nije zaživjela, premda se ne može prenebreći dugoročni trend ne liberalizacije nego etatizacije unutar kapitalističkih društava!

Ukazujući da se autor nije zadržao samo na nivou globalnih svjetskih teoretskih kretanja nego se „spustio i na domaće tlo“, prof. Sekulić je posebno analizirao onaj dio knjige koji govori o tzv. teleološkim naracijama različitih hrvatskih režima i ne bez razloga je naslovljen kao „politika sjećanja“. Riječ je o režimima koji su prevladavali u Hrvatskoj od Austro-Ugarske pa do danas i koji su pokušavali pokazati svoju posebnu tj. konačnu misiju u Hrvatskoj, dajući svoju, novu interpretaciju povjesnih tokova. Navodeći riječi prof. Katunarića: «Što se tiče [današnje] Hrvatske, elita je zablislala u dva navrata: uoči prvih višestranačkih izbora i u vrijeme rata koji je podigao narod u obranu domovine. Nakon toga, njezina društvena odgovornost i komunikativnost rapidno opada.», prof. Sekulić iznosi mišljenje da je osnovni promašaj političke elite upravo što je njen mobilizacijski, legitimizacijski princip bio samo „tisućljetni san“, a ne da osamostaljenje Hrvatske kao glavni politički cilj ima iskorak iz oligarhijskog pluralizma u demokraciju te upozorava da bi to moglo predstavljati «urušavanje u ono što nazivamo nacionalizmom u njegovim najlošijim manifestacijama».

Da li je moguće društvo bez zajednice i *vice versa*?

Riječ je uzeo i autor knjige prof. dr. sc. Vjeran Katunarić i prvo se živo prisjetio kako je najstariji članak u knjizi nastao još 1982. godine, kada se on referatom obratio učesnicima u Ljubljani održanog Kongresa jugoslovenskih udruženja za sociologiju. Njegovo zanimanje etničkim odnosima – u vrijeme kada je Jugoslavija bila na prekretnici i kada je bio pokrenut tzv. stabilizacijski program, a pomenuti kongres se bavio pitanjima razvoja jugoslavenskog društva – kolege su smatrale neaktuelnim, budući da je on bio ustvrdio da ukoliko političko rukovodstvo Jugoslavije ne napravi

proboj prema obliku društva koje će apsorbirati destruktivne i konfliktne tendencije onda nam prijete povratak etnosa!

Bavljenje profesora Katunarića procesima dezintegracije i integracije u prvoj polovini osamdesetih godina prošloga vijeka rezultiralo je uspostavljanjem vlastitog teorijskog pristupa u tumačenju diskontinuiteta i kontinuiteta u društvenim procesima, a njegova osnovna tvrdnja bila je i tada i danas da zapravo postoje dva osnovna društvena procesa, dva načina diobe društva: na funkcionalan i na nefunkcionalan način; naime, društvo se može raspasti tako da svaki njegov dio nastavi da živi za sebe i to je nazvao segmentacijom, ali se društvo može raspasti i tako da njegovi djelovi (p)ostanu međuzavisni, što se označava kao fragmentacija društva.

Navodeći da neki odnosi u Evropskoj uniji veoma podsjećaju na osamdesete godine u bivšoj državi, te da je suštinski problem u odnosu sjever-jug, prof. Katunarić je ustvrdio i da je osnovni sukob u Jugoslaviji bio sukob sjever-jug a ne nacionalni sukob te da je taj sukob tek kasnije poprimio nacionalističku formu.

Posebno se zanimajući pitanjem da li je moguće društvo bez zajednice ili obrnuto i dajući kao sociolog negativan odgovor – što je, uostalom, i samim naslovom knjige anticipirano budući da je u njemu prisutna konjunkcija a ne disjunkcija dvaju suprotstavljenih determinativa – prof. Katunarić uočava da dok se, s jedne strane, u društvu dezintegrira veza među pojedincima i manjim grupama, sa druge strane se povezuju velike grupe i države, nastaju veliki sistemi i korporacije, pa se i o EU može govoriti kao o nekom skupu društava. No – zdvaja profesor Katunarić – kolektivna svijest, što se tiče identitetskih pitanja, kao da ostaje u starom svijetu segmentarnih društava.

Društvena znanost – konstitutivni i kognitivni element naše budućnosti i naše slobode

Na kraju jednog vrlo aktuelnog i lijepo posećenog predavanja, profesor Lalović je posebno izrazio zahvalnost i suizdavaču knjige, gospodinu Josipu Panduriću te – podsjetivši na tezu da «politička [pa i svaka druga!] znanost koja nije kritička znanost zapravo nije znanost, jer znanost se bavi istinom, a istina političke [pa i svake druge!] znanosti jest sloboda» – zaključio da sociološka istraživanja profesora Katunarića predstavljaju «još jedan tako uvjerljiv i argumentiran pledoaje za društvenu znanost kao konstitutivni, kognitivni element naše budućnosti i naše slobode».

Z.D.

Dimitrije Popović:

PROCES KAFKINOGA *PREOBRAŽAJA* ILI *KAKO SE GREGOR SAMSA PRETVORIO U INSEKTA*

Neugasla mladalačka opčinjenost čudesnim svijetom insekata danas u svijetu sigurno najpoznatijeg maturanta cetinjske gimnazije bila je uzrokom da su se na predstavljanju najnovije knjige uglednog hrvatskog i crnogorskog akademskog slikara Dimitrija Popovića, upriličenom 28.2. u Muzeju Mimara u Zagrebu, okupili brojni Crnogorci i njihovi zagrebački prijatelji te mnoge poznate ličnosti iz javnog i kulturnog života (Tereza Kesovija, Vesna Kusin, Severina Vučković, Veljko Bulajić, Božo Biškupić ...).

se Gregor Samsa pretvorio u insekta“ zajedno su objavili Izdanja Antibarbarus d.o.o. Zagreb i Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske. Prije nego što su o knjizi, ali i njenom autoru, govorili najavljeni ugledni učesnici promocije, prisutnima se obratio gradonačelnik Grada Zagreba Milan Bandić, toplo pozdravivši i cijenjenog i omiljenog zagrebačkog Crnogorca, što se vidjelo i po broju poštovalaca koji su prilazili da ga pozdrave i čestitaju mu.

Najprije je gospođa Simona Goldstein, direktorica i urednica renomirane kuće Izdanja Antibarbarus d.o.o. Zagreb, podsjetila na desetljeće uspješne saradnje njene izdavačke kuće sa Nacionalnom zajednicom Crnogoraca Hrvatske i naglasila kako bi, bez suizdavaštva NZCH koje je financirano sredstvima Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske, teško bilo objaviti knjigu D. Popovića u tako kratkom roku.

Profesorica, spisateljica i doktorica filozofskih znanosti Liljana Filipović se u svom obraćanju opredijelila za komparativni pristup i poredeći dva nadrealistička teksta – onaj Franza Kafke napisan daleke 1915. godine i promovirani Dimitrija Popović koji je nastao gotovo stotinu godina kasnije – pritom ukazala i na činjenicu koliko svaki nadrealizam može nadići naša svakodnevna sur(ova)realnost.

Bez naziva
(crtež Dimitrija Popovića iz 1973. godine)

Akademik Tonko Maroević – likovni i književni kritičar te pjesnik – ukazao je na autorovu «slobodu ili hrabrost da se ispisuje jedan tekst poslije Kafke», pojašnjavajući da «ova knjiga ima u sebi taj narativni dio, prozni dio i, uvjetno rečeno, esejističko-evokativni dio gdje se Dimitrije vraća u svoje djetinjstvo, u svoj prvi susret sa tekstom [Kafkinim *Preobražajem*] koji ga je apsolutno morao uznemiriti», a sve to «samo govori o snazi, o opsesiji Dimitrijevoj i o kontinuitetu njegovog zanimanja» fantazmagoričnim svijetom člankonožaca.

Kada se Gregor Samsa jednoga jutra probudio nakon nemirnih snova, primijetio je da se u krevetu bio pretvorio u golemoga insekta. Ležao je na oklopnim tvrdim leđima i vidio, kada bi malo uzdigao glavu, svoj zaobljeni, smeđi, zakrivljenim ojačanjima razdijeljeni trbuh, na čijoj se uzvisini pokrivač, koji samo što nije skliznuo na tlo, još jedva držao. Njegove brojne, prema punoći njegova tijela jadno mršave, nožice treperile su mu bespomoćno pred očima. «Što se to sa mnom dogodilo?» pomisli. To nije bio san. Njegova zbiljska samo nešto odveć mala ljudska soba ležala mirno između četiri dobro znana zida ... Osjetio je lak svrbež gore po trbuhu, polako se na leđima gurao bliže uzglavlju da bi mogao bolje podići glavu; našao je mjesto gdje ga je svrbjelo i koje bijaše osuto sve samim bijelim tačkicama, za koje nije znao što su; i htio je jednom nožicom opipati to mjesto, ali je odmah uvuče, jer ga pri dodiru prostrušaše ledeni trnci ...

Franz Kafka:
PREOBRAŽAJ

... Gregor je dalje ležao na leđima. Stanja pospanosti i dubokog sna su se izmjenjivala kao po nekom unaprijed određenom ritmu. Neovisno od ovakvih stanja njegovi su se ekstremiteti i dalje micali možda po inerciji ili po neshvatljivoj čudi njegove preobrazbe. Za razliku od dva para gornjih ekstremiteta (drugi par od prsišta i par od abdomena koji su se ispružali i savijali okomito iznad tijela), prvi par nogu torakalnog dijela bio je ispružen tako da se lijeva Gregorova noga oslanjala tankim stopalom o zid. U tornu su položaju stajale sve dok se ovaj drugi par nogu nije prestao kretati i zauzeo isti položaj prvog, simetrično se pružajući od tijela na lijevu i desnu stranu. Tako je s opuštenih tri para nogu Gregor ležao nepomično. Odjednom počeo podizati prvi par nogu usmjeravajući ih prema licu. Premda ih nije mogao vidjeti jer je bio u snu, tanke osjetljive antene na glavi pratile su i precizno određivale njihovo kretanje ...

Dimitrije Popović:
PROCES PREOBRAŽAJA

... Ponovo sam se prisjećao, kao i onda kad sam pisao o Kafkinom *Preobražaju*, u knjizi *Priče iz Arkadije* (Ex Libris, Zagreb, 2005), kako sam se s djetecom iz susjedstva često igrao s insektima. Kako smo ih lovili po vrtovima, vezivali za konac i kao za živom igračkom trčali za njima dok su oni zujeći visoko iznad nas letjeli zrakom. Puno prije čitanja *Preobražaja*, s dojmivim bolnim naporom Gregora Samse da se s leđa okrene na bok i tako omogućujući kretanje tijela pretvoreno u kukca, često sam gledao krupne insekte što su prevrnuti nemoćno ležali na leđima, pokrećući tanke nožice po zraku, tražeći neki čvrst oslonac kako bi se izbacili iz zatečenog stanja. Ove su se slike iz djetinjstva miješale s asocijacijama i podsjećanjima na umjetnike koji su se zanimali za insekte i njima se inspirirali, kao što su Hieronimus Bosch, Odilon Redon, James Ensor, Salvador Dalí, Bernard Buffet, Germaine Richier, Cesar, Luise Bourgeois ...

Dimitrije Popović:
POST SCRIPTUM

Pisac i publicista i nadasve humanista prof. dr. sc. Predrag Matvejević je – podsjećajući na 2011. godine objavljenu knjigu priča D. Popovića „*Smrt Danila Kiša*“ – kazao da Dimitrije Popović ovom knjigom na svojevrsan način nastavlja tragično iskustvo iz svojeg prijateljstva sa Kišom ali i da, iako je prije svega slikar, ovom novom knjigom još jednom potvrđuje do koje je mjere on jedan izuzetan pisac.

Na kraju se prisutnima, uz zahvalnost što su se okupili u tolikom broju, obratio i sam autor Dimitrije Popović i objasnio: kako je 1967. godine, kada je kao gimnazijalac pročitao Kafkinu pripovijest *Preobražaj*, bio fasciniran nadrealističkom lakoćom pretvorbe čovjeka u insekta uz očuvanje racionalnosti svijesti takvog bića; kako je te godine uradio crtež insekta i naslovio ga *Kafka*; kako se „*misterijumu metamorfoze*“ vratio 2009. godine ciklusom slika i crteža naslovljenim takođe *Kafka*; te kako je, najzad, i literarno pokušao da pronikne u *Proces Kafkinoga preobražaja* kroz novelu čije je djelove – pod, čini se uvijek budnim, okom te večeri izloženih Kafkinih nadrealističkih portreta iz pomenutog ciklusa – dramski umjetnik Goran Grgić sugestivno čitao posjetiocima u atrijumu Muzeja Mimara.

Z.D.

ZAVRŠNI KONGRES EUROPSKOG PROJEKTA S.I.M.P.L.E. – „ADRIATIC INTERCULTURAL DAY“

Međunarodni kongres o položaju i jačanju identiteta manjinskih naroda, njihovih prava i prava žena u Jadranskom regionu, pod visokim pokroviteljstvom Predsjednika Republike Hrvatske dr. Ive Josipovića, a u organizaciji Istarske županije, održan je 31.1.2014.g. Kongresu su prisustvovala izaslanstva Hrvatske, Albanije, Crne Gore, Italije i Slovenije. Treba naglasiti da je akcenat skupa bio položaj Roma u regionu. Skup je otvorila dr. Viviana Benussi, dožupanica Istarske županije.

Partneri projekta **S**(trengthening the)**I**(dentity of)**M**(inority)**P**(eople)**L**(eads to)**E**(quality) razvili su zajedničke strategije i pristupe jadranskom basenu radi promocije kulture, jednakosti i nediskriminacije kao bazične vrijednosti za miroljubivu koegzistenciju svih građana bez ikakve diskriminacije, rasnog ili etničkog porijekla. Projekt dotiče pet značajnih zadataka koji blokiraju aktualnu realizaciju fundamentalnih prava načela socijalne prirode prema historijskim i novim manjinama:

1. Jezik kao barijeru prema dostupnosti usluga također na teritorijima gdje je bilingvizam zakonski reguliran.
2. Visoki rizik siromaštva manjina u vezi sa teškim pristupom tržištu rada, diskriminacijom i uvjetima rada i nedovoljna zastupljenost.
3. Zabrinjavajući broj djece i manjinskih grupa koja su izvan sustava.
4. Nezadovoljavajuće predstavljanje manjinskih pitanja u medijima.
5. Visok stupanj opasnosti od višestruke diskriminacije, predrasuda i nasilja nad ženama manjinskih zajednica.

Cilj S.I.M.P.L.E.-a je da poboljšava životne uvjete manjina, odnose ustanova prema manjinama, osnivanje transnacionalnih projekata i asocijacija u sklopu nacionalnih projekata. Donesen je čitavi set dokumenata na šest jezika (engleski, hrvatski, albanski, crnogorski, slovenski i talijanski):

- Manjine i jezične razlike u Jadranskim zemljama, Uputstva za dostizanje višejezičnih usluga,
 - Manjine i lokalni razvoj u Jadranskim zemljama, Uputstva za njegovanje multikulturalizma kao ishodišta rada,
 - Manjine i lokalni razvoj u Jadranskim zemljama, Radna povelja o upravljanju razlikama,
 - Manjine i obrazovanje u Jadranskim zemljama, Uputstva za dostizanje intelektualnih pristupa,
 - Manjine i mediji u Jadranskim zemljama, Uputstva za istinsko i ravnopravno informiranje,
 - Manjine i stalna diskriminacija u Jadranskim zemljama, Uputstva za zaštitu zapošljavanja.
- (uputstva su dostupna, na zahtjev nacionalnih partnera, na projektu: www.simpleproject.eu)

Predložene su Upute i donesene Odluke o načinima kako rješavati i riješiti sva pitanja manjina. Donesena je Jadranska biznis Povelja o upravljanju raznolikošću.

Referati o položaju manjina jadranskih država podneseni su na kongresu: Hrvatska - Marina Babić Poropat, Italija - Claudia Santorio, Slovenija - Marko Gregorovič, Albanija - Krisela Hacka, Crna Gora - Branka Radošević Marović - pomoćnica ministra za ljudska i manjinska prava u Vladi Crne Gore, koja je podnijela izvješće o položaju manjina i pravima žena u Crnoj Gori. Sačinjeni su planovi i programi kao i strategije kako bi povećali zaposlenost ili biznis mogućnosti za grupe kao što su rasne ili etničke manjine ili žene. Akcije su prilagođene pojedincima, manjim i većim grupama i skupinama. Puno je učinjeno kako bi ugrožene skupine (Rome), zbog specifičnog načina življenja - stalno mijenjanje mjesta boravka bile popisane, dobile dokumente i izvršile popis djece za školu. Uložen je veliki napor kako bi se takve skupine i grupe što kvalitetnije socijalizirale.

Od svih zemalja zastupljenih na ovom kongresu po pitanjima prava nacionalnih manjina najviše je učinila Hrvatska. Naglašeno je da su u Ustav ušle čak 22 nacionalne manjine i skupine. Prava nacionalnih manjina u Hrvatskoj su na zavidnoj visini, no nigdje se ne spominje je li riječ o starim ili novim manjinama, i koje su od njih autohtone. Valja naglasiti da su svi predstavnici posebno govorili o položaju i problemima Roma i napomenuli da se ulažu veliki naponi i izdvaja jako puno novca kako bi se položaj Roma podigao na višu razinu (stambena pitanja, školovanje, zapošljavanje). Kongres je završio zajedničkom porukom da se treba boriti svim dostupnim sredstvima kako bi se prava manjina i žena u regionu, a i šire podigao na višu razinu.

Dušan Roganović

(autor teksta bio je nazočan radu Kongresa kao predstavnik crnogorske manjine u Istri)

INFORMATIVNI SASTANAK S UREDNICIMA MANJINSKIH TISKOVINA

*Pred početak sastanka s urednicima
(Foto: www.nacionalne-manjine.info)*

Predsjednik Savjeta za nacionalne manjine gospodin Aleksandar Tolnauer održao je – na inicijativu svih 19 članova Savjeta – sastanak s urednicima onih manjinskih listova koji se putem Savjeta financiraju iz Državnog proračuna Republike Hrvatske. Sastanku, koji je održan 28.2. u zgradi Vlade Republike Hrvatske na Trgu Svetoga Marka u Zagrebu, prisustvovalo je preko četrdeset urednika od njih ukupno 54 kojima je poziv bio upućen. U pozivu za sastanak istaknuto je da je njegov predmet informacija o programima manjinskih tiskovina te o pretpostavkama za ostvarivanje financijske potpore iz Državnog proračuna u tekućoj godini.

U gotovo jednoiposatnom obraćanju urednicima – prvi put u proteklih jedanaest godina okupljenim u tolikom broju – g. Tolnauer je najprije saopštio podatak da je na Javni poziv za prijavu programa za ostvarivanje kulturne autonomije u 2014. godini ukupno 108 udruga nacionalnih manjina prijavilo 1364 progama (to je preko 5% više u odnosu na prethodnu godinu) koje bi trebalo sufinancirati iz Državnog proračuna sa preko 66 miliona kuna.

Potom je naveden i podatak da manjinske tiskovine (bez dječjih listova) čine 48,6% proračuna predviđenog za manjine, što govori koliki se njima izuzetan značaj pridaje, jer one treba prvenstveno da doprinesu integraciji nacionalnih manjina u hrvatsko društvo uz istovremeno očuvanje njihovog identiteta; ali, istovremeno je naveo i podatak da su za ovu godinu udruge prijavile 61 tiskovinu i za njih zatražile preko 23 miliona kuna, što Savjet smatra i nerealnim i neprihvatljivim s obzirom i na gospodarske prilike i na smjernice Vlade kojih se i manjinske zajednice moraju pridržavati te konačno i s obzirom na najavljeni rebalans Državnog proračuna. Pri tom se pohvalno izrazio o činjenici da je svega šest udruga (među kojima i Crnogorci) zatražilo sredstva u prošlogodišnjem iznosu, par udruga je čak svoje financijske potrebe reduciralo, dok su ostale tražile povećanja koja se izražavaju u rasponu od desetak procenata pa preko 30% i 40% do čak 90%!

U takvoj situaciji Savjet je smatrao uputnim da se načini analiza manjinske štampe, a g. Tolnauer je istakao da ta analiza pokazuje da ima izdanja na koja Savjet može biti ponosan, ali i da, na žalost, ima nekih izdanja koja Savjet više neće podržavati. Pojašnjavajući da Savjet nema ni pravo ni namjeru da utiče na bilo čiju uređivačku politiku ili da ukida neko glasilo, ali da zato ima i pravo i dužnost da prestane sa njegovim sufinanciranjem – g. Tolnauer je naveo da se «jedan dio manjinske štampe u svojim tekstovima ponaša dogmatski, jedan eklektički, jedan pluralistički i jedan manji dio integralistički» te precizirao da «imamo problema od viška povijesti do kulture sjećanja» i upozorio da pamćenje i sjećanje nisu isti pojam, što je izuzetno važno ako se tekstovi odnose na reviziju nekih pojava i događaja. Stoga manjinskoj zajednici treba plasirati samo provjerene podatke.

Primijetio je i da se neki listovi izdaju u hollywoodskom maniru i da imaju i najbolji tisak i najkvalitetniji papir, zatim da manji broj glasila vodi vlastitu predizbornu kampanju, ukazao je i na ponekad uočeno imitiranje stila žute štampe što često korespondira sa interesom ili ljudi koji nisu pripadnici manjina ili političkih grupacija koje sa manjinama nemaju nikakve veze; najzad, utvrđeno je da ima tiskovina koje sadrže i preko 53% tekstova iz drugih listova (premda je iz kriterija Savjeta poznato da se na taj način ne smije preći 1/3 ukupnog opsega tiskovine). Data je i sugestija da se obrati pažnja na prosjek godina čitalaca kojima se list upućuje i da se izvrši analiza kome se glasilo zapravo obraća kako se ne bi desilo da veliki broj primjeraka ostane nedistribuiran i samim tim nepročitan.

Istaknuto je da je analiza svih manjinskih listova u posljednje tri godine pokazala kako se u njima nedovoljno govori o sudjelovanju pripadnika nacionalnih manjina u javnom životu, u upravnim i pravosudnim tijelima, o zastupanju manjinskih pripadnika u tijelima i jedinicama lokalne i područne samouprave, o upotrebi pisma i jezika, o pristupu javnim medijima, o odgoju i obrazovanju na jeziku manjine, o upotrebi znamenja. Posebno je podcrtano nedovoljno razlikovanje uloge manjinskih vijeća i manjinskih udruga i načina njihovog financiranja. Ipak, kao pozitivan primjer navedena je brojnost tekstova koji se bave ostvarivanjem kulturne autonomije manjina.

Najavljeno je da će se, iako je Savjet svjestan činjenice da manjinska glasila nemaju profesionalne redakcije, ubuduće dosljednije insistirati na kvalifikacijama urednika manjinskih novina uz kategorizaciju tiskovina (magazin, dnevne novine, bilten ...).

Predsjednik Savjeta je podsjetio da će se u dogledno vrijeme u potpunosti preuzeti evropski standardi za civilno društvo, budući da i manjinski korpus pripada civilnom društvu. Stoga je i fokus financiranja prebačen sa manjinskih organizacija na njihove projekte i programe, a Savjet je propisao jasne standarde u donošenju natječajne procedure kako bi se stručnom povjerenstvu koje donosi odluke omogućila objektivna procjena kvaliteta prijavljenih projekata i programa.

Na kraju jednog nesumnjivo i potrebnog i korisnog sastanka, g. Tolnauer je posebno podvukao da se u vrlo malom dijelu manjinske štampe prenose odluke Savjeta, što bi bilo način da se – budući da je Savjet krovno tijelo svih nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj – afirmiše njegov rad, utoliko prije što smo svi svjedoci tendencije sve veće marginalizacije manjinskih pitanja poslije ulaska u EU, a svima nam je cilj da održimo razinu manjinskih prava koja je dostignuta. No, pri tome očekuje da se piše kritički i argumentirano i o radu samoga Savjeta.

*
* *
*

Neka sudioniku vrlo dojmljivog sastanka, na kome su se čule i mnoge izreke, bude dopušteno da ponovi jednu od njih: «Rob si onog što si rekao, a gospodar onog što nisi rekao!» i da – čak i po cijenu da mu to bude zamjereno pri najavljenom vanjskom vrednovanju manjinskih glasila od strane stručnog povjerenstva – navede (u trenutku kada se očito traži „lijek“, a i urednik je vazda u situaciji da nešto „odsiječe“!) poznatu tvrdnju kako «dobar hirurg zna kad treba da operiše, a odličan kad ne treba», te da ovom prilikom podsjeti kako su nesporni naponi i rezultati Savjeta odavno prepoznati od strane Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske, o čemu valjda dovoljno svjedoči npr. podatak – pa ma koliko g. Tolnauer nastojao biti samo „primus inter pares“ – da ga je NZCH svojevremeno predložila za visoko državno odličje (v. br. 70) ili da je nedavno gostovao na tribini u Crnogorskom domu (v. br. 83), a što se tiče „Crnogorskog glasnika“ on, zbog svog prevashodno hroničarskog karaktera, u okviru tekstova o aktivnostima Predsjedništva NZCH izvještava o svim relevantnim zaključcima i preporukama Savjeta za nacionalne manjine, počev npr. od one o potrebi mjera štednje kad su u pitanju službena putovanja pa do ne jednom pominjanih Kriterija i Metodologije Savjeta kad je riječ o raspodjeli sredstava (da navedemo samo prethodni broj i njegove stranice 14 i 15).

Zoran Drašković

U trenutku kad bi Savjet za nacionalne manjine trebalo da odluči kako više od 30.000.000 proračunskih kuna raspodjeliti na neke od ukupno pristiglih 1360 zahtjeva manjinskih udruga za dodjelu sredstava za ostvarivanje njihove kulturne autonomije, iz multinacionalnog magazina PRIZMA (HTV 1, 25.1.2014.) prenosimo nekoliko indikativnih mišljenja; ona su se mogla čuti u okviru emisije u kojoj su postavljena brojna pitanja koja će u dogledno vrijeme sigurno zaokupljati pažnju svih, pa i crnogorskih, manjinskih zajednica: Manjinski se projekti zasada finansiraju uglavnom iz državnog proračuna – hoće li tako i ostati? Postojeći način finansiranja je neophodan ili zastario? Ako se okrenu evropskim fondovima, kakva je perspektiva manjinskih zajednica? Znaju li manjinske udruge kako se povlači novac za projekte iz EU fondova? Koliko će zahtjeva otići na briselsku adresu? Ako se dobiju sredstva iz EU fondova, hoće li to promijeniti način funkcionisanja manjinskih organizacija? Hoće li to biti dobro ili loše? A sve te dileme i još uvijek prisutne nepoznanice mogu se zaokružiti u pitanje svih pitanja:

DA LI ĆE EU FONDOVI PUNITI PRORAČUNE MANJINSKIH PROJEKATA?

Navodeći da ni Hrvatska, u proteklih 6 mjeseci, kao država još nije u potpunosti spremna za korišćenje EU fondova, predsjednik Savjeta za nacionalne manjine **Aleksandar Tolnauer** naglasio je da ni manjinske udruge nisu za to potpuno spremne, prvenstveno zato što ne postoji EU fond koji bi bio namjenjen isključivo nacionalnim manjinama, već se u okviru brojnih projekata moraju pronalaziti oni na koje nacionalne manjine mogu aplicirati. Podsjećajući da je ranije bilo organizovano nekoliko seminara, rekao je da će Savjet uskoro organizovati novi krug predavanja i radionica i pozvao sve udruge i manjinske ustanove da prate internetnu stranicu Evropske komisije u Zagrebu i posebno stranicu Vladinog Ureda za udruge (www.uzuvrh.hr) koji se, po njegovim riječima, veoma solidno pripremio da drugama ponudi i savjete i edukaciju kroz seminare i ogledne radionice.

Predsjednik Bošnjačkog kulturnog društva „Preporod“ **Senad Nanić** naveo je kako bi se trebalo obrazovati i naučiti pristupati evropskim fondovima koji su sada i jasniji i vidljiviji u javnosti nego li je to bilo prije. Međutim, kazao je da ako analiziramo karakter fondova koje je Evropa voljna financirati, u njima nećemo prepoznati one temeljne programe koje imamo osigurane i potvrđene u našem sistemu u RH te ustvrdio kako bi se teško moglo zamisliti da bi npr. neki od kapitalnih izdavačkih projekata mogao biti u tom obliku financiran iz EU fondova. Stoga smatra da je od presudne važnosti da Hrvatska i u EU sačuva svoj politički ugled i identitet koji se odlikuje relativno visokom razinom uredenosti financiranja temeljnih kulturnih potreba nacionalnih manjina.

Na pitanje da li su spremni aplicirati na neki evropski projekt, odnosno na neki EU fond, izvršna direktorica Zajednice Nijemaca **Renata Trischler** odgovorila je da načelno jesu jer imaju certificiranu osobu koja je prošla niz edukacija na pisanju projektne dokumentacije, ali da postoji niz ograničavajućih čimbenika i nekih rđavih iskustava koji ih priječe u donošenju takve strateške odluke. Izrazila je bojazan da bi ukidanje sredstava iz državnog proračuna dovelo do gašenja djela kulturnog identiteta malih manjina, jer su male udruge, male zajednice svojom postojećom infrastrukturom i logistikom onemogućene u apliciranju i traženju nekakvih drugih sredstava te je iznijela uvjerenje da će male manjine ostati zaštićene u okvirima Republike Hrvatske.

U Uredu za udruge Vlade Republike Hrvatske tvrde da evropskog novca za nacionalne manjine itekako ima i naglašavaju potrebu saradnje manjinskih udruga, kako međusobno tako i s drugama koje već imaju iskustva u sprovođenju evropskih projekata. Voditeljica Odjela za finansijsko upravljanje u Uredu za udruge **Emina Bačarka** napomenula je da se predpristupni fondovi još uvijek ugovaraju i naglasila da su od pristupanja Evropskoj uniji Hrvatskoj dostupni i tzv. strukturni fondovi. Navela je primjer da Ured za udruge upravo ugovara sredstva iz evropskog socijalnog fonda na koji mogu aplicirati i manjinske udruge te podsjetila da se na web stranicama Ureda može pronaći godišnji plan natječaja u kojem su navedena sva sredstva koja će biti dostupna iz državnog proračuna i Evropske unije u 2014.g. i popis svih natječaja državnih tjela koji će biti dostupni i manjinskim drugama.

DVIJE SJEDNICE VIJEĆA CRNOGORSKE NACIONALNE MANJINE GRADA ZAGREBA

Na početku šesnaeste sjednice Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba, održane 16.1. u Crnogorskom domu u Zagrebu, prisutni članovi su minutom šutnje odali počast nedavno preminulom predsjedniku Vijeća prof. emer. dr. sc. Veselinu Simoviću. Potom je zamjenik predsjednika Vijeća Dušan Mišković predložio dnevni red koji je jednoglasno usvojen.

Izbor čelnika Vijeća. Smrću predsjednika Vijeća prof. emer. dr. sc. Veselina Simovića, a sukladno Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina i Statutu Vijeća, za predsjednika Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba predložen je jedan kandidat (Dušan Mišković), a temeljem provedenih tajnih izbora za predsjednika Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba izabran je **Dušan Mišković**, koji je dobio 22 glasa od 23 prisutna člana Vijeća.

Izborom Dušana Miškovića za predsjednika Vijeća koji je obavljao funkciju zamjenika predsjednika Vijeća, a sukladno Statutu Vijeća, za zamjenika predsjednika Vijeća predložen je jedan kandidat (Danilo Bunčić); temeljem provedenih tajnih izbora za zamjenika predsjednika Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba izabran je **Danilo Bunčić**, koji je dobio 22 glasa.

Usvajanje Financijskog plana Vijeća za 2014. godinu. Nakon uvodnog obrazloženja predsjednika Komisije za financijska pitanja (koja se sastala 15.1.), tajnika Vijeća i rasprave, usvojen je Financijski plan Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba za 2014. godinu, a Komisija za financijska pitanja ovlaštena je da isti uskladi ukoliko na zahtjev službi Grada Zagreba dođe do promjene pojedinih stavki. Financijski plan objavit će se u Službenom glasniku Grada Zagreba.

Usvajanje projekcije Financijskog plana Vijeća za 2015. i 2016. godinu. Nakon uvodnog obrazloženja predsjednika Komisije za financijska pitanja (koja je održala sastanak 15.1.) i tajnika Vijeća, a sukladno Zakonu o fiskalnoj odgovornosti, Vijeće je donijelo odluku o usvajanju projekcije Financijskog plana Vijeća za 2015. i 2016. godinu.

Usvajanje Programa rada Vijeća za 2014. godinu. Nakon uvodnog obrazloženja predsjednika Komisije za programska pitanja (koja je održala sastanak 15.1.) i diskusija, usvojen je Program rada Vijeća za 2014. godinu (v. str 32-33), a Komisija za programska pitanja je ovlaštena da isti uskladi ukoliko na zahtjev službi Grada Zagreba dođe do određenih promjena.

Ostala pitanja. Na temelju odredaba Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina i svoga statuta Vijeće je ovlastilo Dušana Miškovića za raspolaganje sredstvima na računu Vijeća. Vijeće je, na temelju svoga statuta, donijelo i odluke da u Koordinaciji vijeća crnogorske nacionalne manjine na području Republike Hrvatske i u Koordinaciji vijeća i predstavnika nacionalnih manjina Grada Zagreba, Vijeće crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba predstavlja i zastupa predsjednik Vijeća Dušan Mišković.

Vijeće je prihvatilo ponudu EKO VET-a za izradu izjave o fiskalnoj odgovornosti sa svim pripadajućim dokumentima i predaju nadležnim institucijama i ministarstvima.

Vijeće je u Komisiju za osmišljavanje programa obilježavanje godišnjice smrti prvog predsjednika Vijeća prof. emer. dr. sc. Veselina Simovića imenovalo Marka Bogdanovića, Zorana Draškovića i Danila Bunčića.

„Crnogorski glasnik“ izlazi uz financijsku potporu Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske i Zagrebačke županije – predstavnika crnogorske nacionalne manjine Zagrebačke županije. Pozivamo Crnogorke, Crnogorce i sve prijatelje da svojim sugestijama, prijedlozima i priložima pomognu redakciji „Glasnika“ na poboljšanju i daljnjem izlaženju lista. Tekstovi nijesu lektorisani te se izvinjavamo autorima i čitaocima.

PROGRAM RADA VIJEĆA CRNOGORSKE NACIONALNE MANJINE GRADA ZAGREBA ZA 2014. GODINU

Nastojeći ostvarivati svoj osnovni cilj – očuvanje identiteta crnogorske nacionalne manjine i njenih nacionalnih obilježja, kao i osigurati njezin položaj brigom o ostvarivanju manjinskih prava predviđenih Ustavom Republike Hrvatske, Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina i međunarodnim zakonima, Vijeće crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba će prvenstveno djelovati na području politike (ostvarivanje političkih prava), povijesti, tradicije i nacionalnih specifičnosti. U tom okviru, kroz povijesne teme, aktualnu politiku te čuvajući nacionalni identitet, Vijeće crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba smatra najpogodnijim načinom to ostvariti učešćem u radu Gradske skupštine Grada Zagreba u donošenju odluka o zajedničkom življenju u Gradu Zagrebu i rješavanjem pojedinačnih slučajeva koji se tiču ostvarivanja manjinskih prava; obilježavanjem nacionalnih praznika; realizacijom pojedinih znanstvenih projekata; tribinama i izdavačko-informativnom djelatnošću. Ulaskom Republike Hrvatske u EU (srpanj 2013.) Vijeću je otvoren i dodatni prostor djelovanja, samostalno i kroz koordinaciju, kao naš doprinos svemu onome što Hrvatska unosi u EU kao multietnička i multikulturalna zajednica. Program Vijeća crnogorske nacionalne manjine grada Zagreba za 2014. godinu ostvarit će se kroz sljedeće aktivnosti:

I. IZDAVAČKO-INFORMATIVNA DJELATNOST

1. WEB stranica: www.vijece-crnogoraca-zagreb.hr

Događanja i aktivnosti koje se odvijaju u okviru crnogorske nacionalne manjine u Zagrebu i Republici Hrvatskoj putem web stranice postala su dostupna i izvan granica prostora djelovanja. Putem web stranice, ispunjava se obaveza i potreba informiranja pripadnika crnogorske nacionalne manjine o svim aktivnostima, kao i o svim bitnim političkim, kulturnim i drugim društvenim događanjima u Zagrebu, Hrvatskoj i matičnoj zemlji od značaja za crnogorsku nacionalnu manjinu. Postojanje WEB stranice Vijeća je u cijelosti opravdalo svoju svrhu. Poboljšanjima u 2013. stranica je dodatno osvježena, uz nove sadržaje (mogućnost prelistavanja glasila i knjiga, rotirajuće fotografije na prvoj stranici, veća preglednost), otvorena mogućnost komunikacije s korisnicima i ukupno povećana kvaliteta.

Ažuriranje stranice se obavlja dnevno, ovisno o aktivnostima i zbivanjima. Na stranici se nalaze i informacije o svim aktivnostima koje pokreću Koordinacija vijeća crnogorske nacionalne manjine na području RH, Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske i Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb. Planirano je nastaviti s daljnjim poboljšanjima u izgledu, kvaliteti i količini sadržaja na stranici sve u cilju bolje prepoznatljivost i atraktivnost. Web stranicu održava tvrtka „Ador“ d.o.o.

2. Sufinanciranje „Crnogorskog glasnika“

„Crnogorski glasnik“ je službeno glasilo Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske i Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba. Izlazi kao dvomjesečnik (A4, korice u boji), sa zadatkom prenošenja informacija o ukupnim aktivnostima, zbivanjima i djelovanju crnogorskog korpusa u Republici Hrvatskoj. Broj stranica je u protekloj godini povećan, što ukazuje i na povećanje programskih aktivnosti. U njemu se objavljuju informativni prilozi o radu vijeća i Koordinacije crnogorske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj te drugi tekstovi od interesa za pripadnike crnogorske nacionalne manjine. Nastavljajući aktivnosti na poboljšanju kvalitete glasila, Vijeće planira izdvojiti dio sredstava za tiskanje jednog broja „Glasnika“.

3. Štampanje knjige Dušana Otaševića „Njeguši kroz vrijeme (XIV. - XX. st.)“

Knjiga dr. sc. Dušana Otaševića nastala je kao rezultat njegovog višegodišnjeg prikupljanja različitih dokumenata, istraživanja arhivske građe na Cetinju i u Kotoru i predstavlja prvi sveobuhvatni rad o Njegušima odakle potiču mnoge znamenite ličnosti crnogorske povijesti među kojima i vladajuća porodica Petrovića. Knjiga bi bila obnovljeno drugo izdanje (prvi put objavljena 1999.g. – Izdavač Muzeji i galerije Podgorice).

II. OBILJEŽAVANJE NACIONALNIH PRAZNIKA

Pitanje očuvanja nacionalnog identiteta crnogorske nacionalne manjine u Gradu Zagrebu ostaje jedan od prioritarnih zadataka Vijeća, što nameće i obavezu učešća članova Vijeća u manifestacijama Petrovdana, Dana nezavisnosti, Dana državnosti i Lučindana koje organizira Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske, Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb i Koordinacija vijeća crnogorske nacionalne manjine na području Republike Hrvatske, kao i snošenju dijela troškova prema planu.

1. Dan nezavisnosti Crne Gore i Dan Vijeća

Dan nezavisnosti 21.5. utemeljen je odlukom Skupštine Crne Gore, kao datum kada su građani Crne Gore na referendumu 2006. izglasali njenu nezavisnost. Temeljem odluka referenduma Crne Gore je kasnije postala i međunarodno priznata država. Isti datum je Vijeće odredilo kao Dan Vijeća. Sukladno tome će i biti obilježen u organizaciji Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba, odgovarajućim programom-koncertom klasične glazbe uz učešće renomiranih umjetnika iz Crne Gore. Ova manifestacija se realizira u suradnji s Ambasadom Crne Gore u Republici Hrvatskoj. Datum i mjesto obilježavanja: 21. svibnja, Zagreb.

2. Petrovdan

Petrovdan u tradiciji crnogorskog naroda ima značajno mjesto kao datum kada se sastajao *Crnogorski zbor*, oblik svojevrsne narodne skupštine na kojem su se birali vladike i vladari Crne Gore; na kojem su se donosile sudbonosne odluke rata i mira; na kojem su se donosili zakoni i postavljali temelji moderne državne vlasti. Prvi dokumenti o Crnogorskom zboru datiraju još od XI. stoljeća. Ovaj datum se obilježava tradicionalnom manifestacijom *Petrovdanski sabor Crnogoraca*, u okviru kojeg se i obilježava i slavi 13. srpnja 1941. - Dan antifašističkog općenarodnog oružanog ustanka crnogorskog naroda. Manifestaciju organizira NZC Rijeka. Vijeće snosi troškove prijevoza jednog autobusa. Datum obilježavanja: 12. srpnja.

3. Dan državnosti Crne Gore

Dan državnosti Crne Gore 13. srpnja je utemeljen Odlukom Skupštine Crne Gore 12.7.2006. kao datum kada je na Berlinskom kongresu 1878. Crna Gora proširila međunarodno priznanje, i datum iz 1941. kada je u Crnoj Gori došlo do općenarodnog oružanog ustanka protiv fašizma jedinstvenog u tadašnjoj Europi. Tradicionalno manifestaciju organizira Ambasada Crne Gore u Republici Hrvatskoj.

4. Lučindan

Lučindan je u tradiciji crnogorskog naroda vezan uz ime Petra I. Petrovića Njegoša, vladike i gospodara Crne Gore, poznatijeg u narodu kao Sv. Petar ili Petar cetinjski čudotvorac, koji se smatra utemeljiteljem novovjekovne države Crne Gore. Umro je 31.10.1830.g. na dan Sv. Luke (po julijanskom kalendaru), a četiri godine kasnije proglašen je za sveca. Manifestacija se organizira pod nazivom *Lučindanski susreti* i odvija se u Zagrebu uz učešće *grada gosta* iz Crne Gore. Datum i mjesto obilježavanja: 25. listopada, Zagreb.

III. PREDAVANJA I TRIBINE

Cilj planiranih predavanja i tribina je upoznavanje pripadnika crnogorske nacionalne manjine s značajnim temama i imenima iz crnogorske povijesti, kao i aktualnim temama značajnim za crnogorski narod i crnogorsku državu. U 2014. planira se u travnju organizacija tribine „*Crnogorski jezik – specifičnosti i obilježja*“, a predavači bi bili predstavnici Matice crnogorske i Instituta za crnogorski jezik iz Podgorice.

IV. ZNANSTVENO ISTRAŽIVANJE I PROJEKTI

1. Organizacija znanstvenog skupa „520 godina Oktoih“

Riječ je o velikom datumu crnogorske kulturne povijesti kojim se obilježava objavljivanje ove značajne knjige u Crnojevića štampariji na Cetinju 1494. godine. Smatra se da je riječ o najstarijoj ili jednoj od najstarijih tiskanih knjiga na slavenskom jugu. Njena posebna vrijednost je i u grafičkom umijeću koje karakterizira visoka likovno estetska razina u obradi inicijala i simboličnih ornamenata rađenih u tehnici drvoreza.

Na skupu bi bilo riječi o kulturno povijesnim okolnostima odnosno uvjetima u kojima je nastala ova vrijedna knjiga. Govorilo bi se i o knjizi kao zasebnom djelu koje je tiskano nedugo nakon Gutenbergovog otkrića tiskarskog stroja. To je također povod da se govori općenito o značaju knjige kao medija i njenog utjecaja na razvoj crnogorske kulture. U radu skupa bit će uključeni eminentni povjesničari, književnici i povjesničari umjetnosti iz Crne Gore i Hrvatske.

Centralna biblioteka Đurđe Crnojević sa Cetinja planira da u godini ovog jubileja objavi grafičku mapu *OKTOIH 1494.- 2014.* autora Dimitrija Popovića koja je inspirirana ovom starom knjigom. Na skupu bi bila uz autorove eksplikacije koncepta mape prikazana kompoziciona rešenja grafičkih listova.

2. Projekt „Dokumentarni film u Crnogorskom domu“

Nastavak sufinanciranja projekta u okviru kojeg će javnosti Grada Zagreba biti predstavljen dio bogatstva filmskog fundusa niza autora, koji su desetljećima umjetničkim okom marljivo otimali od zaborava značajne povijesne, kulturne i životne događaje. U suradnji s pojedinim autorima, Televizijom Crne Gore, Crnogorskom kinotekom i ostalim izvorima, dokumentarni filmovi /različitih sadržaja/ će biti prikazani u jedanaest projekcija (svaki drugi četvrtak u mjesecu osim kolovoza). Vijeće snosi dio troškova vezanih uz dolazak pojedinih autora i poboljšanje tehničkih uvjeta za kvalitetniju projekciju. Nositelj projekta: Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb

V. ZAJEDNIČKI PROGRAM KOORDINACIJE VIJEĆA CRNOGORSKE NACIONALNE MANJINE

Aktivno sudjelovanje u radu Koordinacija vijeća crnogorske nacionalne manjine na području Republike Hrvatske je značajan dio programskog djelovanja Vijeća. Koordinacija je registrirana u Registar vijeća, koordinacija i predstavnika nacionalnih manjina pa će i u 2014. utvrditi svoj program rada i djelovanja.

VI. OSTVARIVANJE IZAŠTITA PRAVA PRIPADNIKA CRNOGORSKE NACIONALNE MANJINE

Briga o primjeni i ostvarivanju članka 22. Ustavnog zakona o nacionalnim manjinama – Zapošljavanje pripadnika nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj. Učešće u donošenju svih odluka na razini Grada Zagreba koje se tiču manjinske problematike i manjinskih prava, naročito prava pripadnika crnogorske nacionalne manjine. Pomoć pri rješavanju pojedinačnih slučajeva kršenja manjinskih prava pripadnika crnogorske nacionalne manjine u Gradu Zagrebu.

Na 17. sjednici Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba, održanoj 18.2. u Crnogorskom domu u Zagrebu, predsjednik Vijeća Dušan Mišković najprije je podnio izvještaj o realizaciji zaključaka 16. sjednice, a potom se zadržao na aktivnostima članova Vijeća između sjednica.

Veći broj članova Vijeća prisustvovao je 20.1. komemoraciji koju je Građevinski fakultet u Zagrebu organizirao u povodu smrti prof. emer. dr. sc. Veselina Simovića.

Delegacija NZCH, Društva „Montenegro“ i Vijeća boravila je 25.1. u Novom Sadu na poziv Udruženja Crnogoraca Vojvodine i Saveza udruženja Crnogoraca Srbije na Osnivačkoj skupštini tog Udruženja. U delegaciji su bili dr. sc. Radomir Pavićević, Danilo Ivezić i Dušan Mišković.

U galeriji „Montenegrina“ u Crnogorskom domu otvorena je 30.1. izložba slika Ljubice Zuccon.

Na sjednici Koordinacije Grada održanoj 31.1. odlučeno je da program gostovanja književnika - predstavnika književnosti nacionalnih manjina koje žive u Zagrebu započne 19.3. predstavljanjem pjesnikinja iz Crne Gore i knjige „Koret na asfaltu - Prva antologija suvremene crnogorske ženske poezije“. Mjesto održavanja je Društvo hrvatskih književnika.

U organizaciji NZCH i Društva „Montenegro“ u Crnogorskom domu je 5.2. predstavljena knjiga „Rajska zajednica i društveni pakao“. Predstavljajući su bili prof. dr. sc. Rade Kalanj, prof. dr. sc. Duško Sekulić i autor prof. dr. sc. Vjeran Katunarić, a moderator je bio prof. dr. sc. Dragutin Lalović.

Na sjednici Koordinacije Grada (8.2. u Češkom domu) odata je počast preminulom Veselinu Simoviću Agi, a članovi Koordinacije izrekli su zahvale za ono što je on učinio za nacionalne manjine Grada Zagreba, formiranje i djelovanje Koordinacije. U nastavku je održan sastanak tajnika i knjigovođa vijeća i predstavnika vezano za realizaciju programa i financijsko izvještavanje za 2013.g. Ispred Vijeća sjednici su prisustvovali Boris Vujović, Danilo Ivezić i Dušan Mišković.

Dani crnogorskog filma, u okviru *Dana crnogorske kulture 2014.*, održani su 13., 14. i 15.2. u Kinu Tuškanac u Zagrebu. Prikazani su filmovi *As pik - loša sudbina*, *Muškarci* i *Lažni car*. Organizatori su bili NZCH i Društvo „Montenegro“. Predsjednik Vijeća je ukazao na nedovoljnu posjećenost i podsjetio na obavezu članova Vijeća da prisustvuju našim manifestacijama.

PREDSTAVLJANJE CRNOGORACA U MEDIJIMA

U emisiji „Manjinski mozaik“ – koja je snimljena 20.9.2013.g. u Crnogorskom domu u Zagrebu i prikazana 11.1. ove godine na HTV – predstavljena je slikarica i karikaturistica Nataša Rašović, članica Društva „Montenegro“. U emisiji su učestvovali i Milanka Bulatović, Dušan Mišković i Danilo Ivezić te članovi zbora „Montenegro“ Zagreb.

Izveštaj o realizaciji Programa rada Vijeća za 2013. godinu usvojen je nakon uvodnog obrazloženja predsjednika Komisije za programska pitanja (koja se sastala 13.2.) i rasprave. Izveštaj će biti dostavljen nadležnim službama Grada Zagreba

Završni račun Vijeća za 2013. godinu usvojen je nakon uvodnog obrazloženja predsjednika Komisije za financijska pitanja (koja se sastala 13.2.) i tajnika Vijeća. Završni račun Vijeća biće dostavljen nadležnim službama Grada Zagreba i objavljen u Službenom glasniku Grada Zagreba.

Svečani koncert. 21.5. – Dan nezavisnosti Crne Gore, Dan Vijeća i Dan Koordinacije – i ove će godine biti obilježen svečanim koncertom. Na koncertu u Velikoj dvorani Muzeja Mimara učestvovala će 21.5. umjetnici iz Crne Gore: Žana Lekić Marniković (flauta), Aleksej Molčanov (klavir) i Milica Kankaraš (harfa).

Vijeće je imenovalo Radnu grupu u sastavu Dušan Mišković, Danilo Ivezić, Sava Bogdanović i Marko Bogdanović koja bi pripremila prijedlog Pravilnika o ustanovljavanju i dodjeli priznanja Vijeća zaslužnim pojedincima ili ustanovama.

SKUPŠTINA UDRUŽENJA CRNOGORACA VOJVODINE

U subotu 25.1.2014. godine u Novom Sadu održana je osnivačka skupština Udruženja Crnogoraca Vojvodine koje će biti u sastavu Saveza Udruženja Crnogoraca Srbije.

Pored donošenja osnivačkog akta i statuta novog udruženja izabrani su organi i tijela koji će rukovoditi udruženjem. Na poziv organizatora osnivačkoj skupštini prisustvovali su pored predstavnika MVPEI, crnogorske ambasade iz Beograda i delegacije ZCGM, Zajednice Crnogoraca Hrvatske i Udruženja Crnogoraca iz Kranja. Za goste i učesnike skupštine organizovan je prigodni kulturno-umjetnički program sa koktelom.

Osnivačkoj skupštini prisustvovali su predsjednik Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske dr. sc. Radomir Pavićević i članovi predsjedništva NZCH Dušan Mišković i Danilo Ivezić.

Ivana Joksimović

Aktivnosti Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore Osječko-baranjske županije Osijek

DRUŽENJE S PRIPADNICIMA VOJSKE CRNE GORE

Dana 22.12.2013.g. Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore Osječko-baranjske županije Osijek imalo je veliku čast da ugosti zapovjednike Vojske Crne Gore koji su na obuci u Gašincima (vojni poligon pored Đakova).

Dan ranije Društvo, tj. njegovog predsjednika gospodina Milovana Sekulića, kontaktirao je major Miloje Knežević i izrazio želju da se druže sa zemljacima u Osijeku. Naše društvo se rado odazvalo i ugostilo zapovjednike IX kontingenta VCG u misiji ISAF (Afganistan) koji se nalaze na obuci sa pripadnicima HV u Gašincima. Na nedjelj-

nom popodnevnu kavicom smo ugostili majora VCG Miloja Kneževića, starijeg vodnika prve klase Petka Vračara i starijeg vodnika prve klase Pavla Kavaju.

Prilikom druženja i upoznavanja izražena je želja da se takva druženja i u budućnosti ponove jer su pripadnici Vojske Crne Gore svakih par mjeseci na obuci u Gašincima dok ne odu u misiju.

Dana 13.12.2013. godine u Osijeku je, u organizaciji Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore Osječko-baranjske županije Osijek, održana kinoprojekcija povodom 200-godišnjice rođenja Njegoša. Prikazan je dokumentarni film „*Noć skuplja dva vijeka – Njegoš, jedna biografija (1813 - 2013)*“ u režiji Branka Baletića. Projekcija se održala u centru grada, na Trgu Slobode 2, u kino sali Organizacije glazbeno estradnih izvođača Osijek (Ogi-Os) s početkom u 18 sati.

Danilo Sekulić

Akademik Sreten Perović (1932), autor više desetina knjiga poezije, studija i kritika, teatrolog, publicist i enciklopedist, dramski autor i cijenjeni prevodilac poezije sa slovenskih jezika, u posljednje vrijeme doživljava evropsku promociju. Dobitnik je visokih nagrada evropskih institucija (MANU, Internacionalne akademije „Mihail Eminescu“, Mediteranske akademije „Braća Miladinov“ i dr.), koje su ga kandidovale za najveća svjetska priznanja. Knjige njegove izabrane poezije pojavile su se nedavno na rumunskom, ukrajinskom i makedonskom jeziku. Prenosimo razgovor koji je sa akademikom Perovićem vodila gospođa Vera Gavrilović, urednik Časopisa za kulturu i društvena pitanja „Agora“.

SRETEN PEROVIĆ: CRNA GORA ZANEMARUJE NAJBOLJE STVARAOCE

Samo crnogorski kompleks inferiornosti, koji se počeo manifestuje nasiljem, udvorištvom ili sadomazohizmom, rađa unutrašnje emigrante koji ne poštuju ni svoju državu, ni njene simbole, a time ni sami sebe – kazao je uvaženi crnogorski pisac Sreten Perović. On je u razgovoru za „Agoru“ istakao važnost identitetskih pitanja, objašnjavajući da je to kodni sistem koji omogućava mjerljivost doprinosa svjetskoj riznici duhovne i materijalne kulture.

„Kad to ne bi bili važni elementi za identifikaciju jednog autora, naroda ili države, onda ne bi bilo potrebno ni da se međusobno razlikujemo ni po ličnom ni po nacionalnom imenu. Važno je da se zna da je Homer grčki, Šekspir engleski, Dante italijanski (iako Italije tada nije bilo), Gete njemački, Puškin ruski, a Njegoš crnogorski“.

AGORA: Sugerisete da ovi čuveni pisci najbo-lje predstavljaju kulturu naroda kojoj pripadaju?

PEROVIĆ: Svakako. I pisci, ma koliko bili zadojeni univerzalnim idejama, uvijek nose i specifične mentalne i moralne crte naroda i sredine iz kojih potiču. Svi ovi „tuđi“ pisci (Homer, Šekspir, Dante) su i moji, iako ne pripadaju crnogorskom Pantonu! Na taj način Njegoš je i ruski i srpski i makedonski i hrvatski – ako ga vole i njegovim djelom sebe bogate. Samo niko nema pravo, pa ni naši potuđenici, da Njegošu osporavaju crnogorsku nacionalnost i čelno mjesto u fondu Crnogorske književnosti!

AGORA: Smatrate li da je to posebno važno za crnogorsku državu?

PEROVIĆ: Identitetski simboli (Himna, Grb i Zastava) važni su za svaku, pa i za našu državu. Kao i Crnogorski jezik, Crnogorska (državotvorna) crkva, Crnogorska kultura. To su djelatni elementi, ali i simboli po kojima se prepoznaje autentičnost crnogorskog naroda. Zato ih treba pisati početnim velikim slovom.

AGORA: Obilježili smo 200 godina od Njegoševog rođenja. Je li to bila prilika da se na jedan

drugačiji, mnogo sistematičniji način ponovo pročitati Njegoš?

PEROVIĆ: Prilika je bila da se Njegoševo djelo oslobodi politikanstva, da se uklone brojne mistifikacije koje ga prate. Trebalo je na popularniji način objasniti čitav niz činjenica iz Njegoševa života, njegove oslobodilačke ideje, prožete fluidnom ideologijom kosmopolitizma, panslavizma, pansrbizma i jugoslovenstva. Jubilej je u tom pogledu samo djelimično iskorišćen, što je pokazala i ona provokativna izjava u crnogorskom parlamentu da je uvođenje novog državnog praznika (NJEGOŠEV DAN – DAN CRNOGORSKE KULTURE) pokušaj da se od Njegoša-srbina napravi Njegoš-crnogorac! Takvo „neznanje“ šalje potcjenjivačku poruku onima koji istinski ništa ne znaju (ili neće da znaju) o crnogorskoj istoriji, pa ni o Njegošu.

AGORA: Takva vrsta nastupa se ponavlja. O čemu to govori ?

PEROVIĆ: To anahrono „gledište“, očigledno ne nailazi u našem parlamentu na pravovremeni i argumentovan odgovor. Zaboravlja se, na primjer, da je Njegoš obišao pola ondašnjih evropskih država, a nikad nije svrnuo u Srbiju, ne zato što je mrzio Srbiju (nije je mrzio!), nego zato što je ona tada bila i formalno dio Turskoga carstva, sa ograničenom autonomijom i ustavom-hatišerifom koji joj je darivao sultan. Njegoš nije mogao da oprostí knezu Milošu Obrenoviću ni onaj podli perfidni zločin: kao okrutni gospodar zavisne Srbije naredio je da ubiju slavnog Karađorđa, a onda njegovu slamom napunjenu glavu poslao sultanu kao znak svoje odanosti!

AGORA: Njegoša uporno prisvajaju ...

PEROVIĆ: Njegoš je, svojim pjesništvom, želio da podstakne oslobodilački pokret kod neslobodnih naroda u ovom dijelu Balkana, ali ako je pjevao o srpstvu i pravoslavlju to nije argument da ga nacionalno preimenuju, on se vazda iskazivao kao Crnogorac – pogledajte njegov pasoš i brojne pisane izjave! Hrvatski ban Ivan Mažuranić ispjevao je poemu o Crnogorcima i crnogorstvu („*Smrt Smail-age Čengića*“), ali to takođe nije argument da Mažuranića smatramo Crnogorcem, niti ga iko ubraja u Crnogorsku književnost! A koliko su u Srbiji znali o našem velikom pjesniku, vidi se po izvještaju ondašnje beogradske štampe o Njegoševoj smrti: Iz Triješća (Trsta) javljaju da je umro crnogorski vladika P.P. Njegoš koji se, kažu, bavio i poezijom!

Zanimljivo je kako je taj „vladika crnogorski“ postao najveći srpski pesnik, iako u srpskoj književnosti nikad nije imao ni srodnika ni nastavljača, pa čak ni plagijatora?! Asimilaciona politika Beograda ostavila je katastrofalne posljedice na crnogorsku duhovnost – za ovih devedesetak godina, otkad je Kraljevina Srbija 1918. nasilno anektirala Kraljevinu Crnu Goru. Nije slučajnost da je Njegošev „*Gorski vijenac*“ objavljen u Beogradu 1927. godine pod naslovom „*Njegošev GORSKI VENAC – preradio u pripovetku Dušan Bogosavljević*“!

AGORA: Šta mislite da treba uraditi?

PEROVIĆ: Danas je neophodno svestranije razgovarati o Njegošu, i ne samo o njegovim djelima, nego i o nekim njegovim neprihvatljivim vladarskim i ljudskim greškama i grijehovima. On nije bio ni bog, ni sveti čovjek, ali jeste vaseljenski vizionar, znameniti maštovnjak, izvorni umnik, genijalni autodidakta! Univerzalni pjesnički svjetionik i crnogorski dostojnik grupe svjetskih besmrtnika, uz Dantea, Šekspira, Getea, Puškina ... !

Nije, naravno, Njegoš genocidni pjesnik, kako ga kvalifikuju oni koji ga ne čitaju. Oni „zaboravljaju“ onaj ditiramb, onaj hlavospjev Stambolu (Istanbulu) kojim jedna Njegoševa ličnost u „*Gorskom vijencu*“ opisno veliča islam, a pominju stihove kojima druga Njegoševa ličnost nipodaštava muhamedansku vjeru. Njegoša nikako ne možemo optuživati ni za onovremene ni za ovovremene genocide. On je bio najsuroviji prema svojim Crnogorcima, u čemu ima sljedbenika do u naše dane.

AGORA: Kako Vam, kao decenijskom kulturnom stvaraocu djeluje današnja javna scena?

PEROVIĆ: Javna scena u Crnoj Gori? To je vrlo složena metafora, širok pojam. Ako se osvrnemo iza sebe i miloševićevske godine uporedimo sa sadašnjim brigama, problemima i traumama – onda smo u velikoj prednosti. Demokratije nema mnogo, ali je nikad nije bilo više. U mojim studentskim i ranim profesorskim danima („obnova i izgradnja“, prva faza „samoupravnog socijalizma“) dobro smo pazili što smo zborili, jer smo znali koliko mjeseci ili godina vrijedi neki politički vic, toliko u novija vremena ne dobije ni onaj koji prisvoji tuđe milione ili – pregazi čovjeka na ulici.

Od obnove državne nezavisnosti učinjeno je mnogo, Crna Gora nije više *terra incognita*. Nije učinjeno koliko je trebalo, već manje od onoga što smo očekivali. Građani su najosjetljiviji na materijalno siromaštvo, a crnogorski stvaraoci, ne samo književnici na zanemarivanje nacionalne duhovne sfere i na nedosljednosti koje usporavaju procese ostvarivanja osnovnih ljudskih prava.

Oni koji stvaralaštvom i građanskim angažmanom doprinose jačanju i ugledu države Crne Gore – uveliko su zanemareni, kao da se računa na njihovu neiscrpnu, nepotrošivu državotvornu privrženost i domovinsku lojalnost. U takvoj situaciji, na primjer, već čitavu deceniju Dukljanska akademija nauka i umjetnosti onemogućena je da nastavi izradu Crnogorske enciklopedije? Pitanje je i zašto se u nezavidnom položaju drži matična i istorijski državotvorna Crnogorska pravoslavna crkva (CPC)? Zar njena lojalnost državi i ekumenskim principima nije poželjna? Kome koristi porazna činjenica da u Crnoj Gori nelegalizovana Srpska svetosavska crkva, sa svojom devastatorskom i turizmološkom jerarhijom na prijestonom Cetinju, u istorijskom Cetinjskom manastiru – gotovo čitav vijek nesmetano drži kao svoje više od 600 crnogorskih crkava i manastira i ne dozvoljava da u njih, zajedno sa svojim sveštenstvom, uđu vjernici Crnogorske crkve? Je li to u saglasnosti sa osnovnim ljudskim pravima? A sa pravdom?!

AGORA: Kako Vam se čine aktuelna kulturna dešavanja?

PEROVIĆ: Zbivanja je u izobilju: likovnih izložbi, pozorišnih i muzičkih predstava, promocija dobrih i manje dobrih knjiga, amaterskih folklornih priredbi, dokumentarnih i inih filmskih premijera, svakovrsnih hepeninga ... Ta večernja zbivanja, međutim, posredno ukazuju i na siromaštvo našega društva: knjige se najčešće izdaju sredstvima autora, bez autorskog honorara, osim kad su u pitanju populistički romani. Ni pozorišne predstave ne egzistiraju mnogo bolje; slikari se najvećim dijelom „profesionalno“ bave sami sobom, jer vjeruju da im je to jedino utočište; a i muzika, ona najozbiljnija, ne zavisi sasvim od izvođenja i izvođača ...

Sve te oblasti pomaže koliko može Ministarstvo kulture, koje je potonjih godina pokrenulo niz veoma značajnih projekata i učinilo znatno više od svojih prethodnika. Budžet izdvaja za kulturu gotovo simbolična sredstva, a u toj srazmjeri i Ministarstvo – za pojedinačne autorske projekte. I – svi su nezadovoljni. Uprkos činjenici da je taj resor pokrenuo više projekata od opšteg, državnog i nacionalnog interesa, posebno u očuvanju kulturnog nasljeđa. Sve može biti bolje, ali se mora priznati da je naš eminentni reditelj Branislav Mićunović, kao ministar kulture, dobro programirao, realizovao ili započeo projekte od državnog značaja.

AGORA: Uolikoj mjeri umjetnost i kultura treba da budu u dijalogu sa opšteljudskim vrijednostima?

PEROVIĆ: Ne u dijalogu, nego u saglasnosti! To je prirodno usmjerenje umjetnosti i kreativne kulture, a trebalo bi da je i njihova odlika. I umjetnici su, kao ostali ljudi, po rođenju humanisti, pa tek kasnije većina njih postaju konformisti, oportunisti, a sasvim rijetko i nihilisti. Tzv. kulturnjaci nijesu rijetko osioni, sebični, lakomi, nezahvalni prema dobrotvorima i neobazrivi prema nevoljama drugih. Nerado citiram bilo koga, ali juče sam u svojim studentskim bilješkama naišao na jednu

vazda aktuelnu opasku Marka Tvena: „Ako nahraniš pregladnjelog psa on te neće ugristi; u tome je razlika između čovjeka i psa“!

AGORA: Kako vidite Crnu Goru u budućnosti?

PEROVIĆ: Nadam se i potajno vjerujem da će svi crnogorski građani uskoro s ponosom predstavljati svoju pitomu, bogatu, historijski osvjedočenu, demokratizovanu domovinu. Neće biti istraumiranih potuđenika i raskolnika, a biće sve više kreativnih uglednika i dostojnih humanističkih privrženika. Neće biti nemaštine i gladi i vjerovaće se ljudskim pravima i Vladi. A za mene, u mojim Berima (i vječno u Brestovima), sunce će i dalje odlaziti na počinak iza Kecana – čela Busovnika, i iza Jezerskog vrha i Štirovnika. Lovćen će i u Ševernoj i u primorskoj Crnoj Gori trajati kao simbol povijesne slobode, kao moralni svjetionik s kojim se trajno i zbori i tvori.

AGORA: Doprinjeli ste afirmaciji crnogorske književnosti, jezika i kulture. Gdje smo danas?

PEROVIĆ: Materijalna osnova izdavaštva crnogorske književnosti nikad nije bila gora. Da su Crnogorci u svojoj državi manjina, pripala bi im znatna finansijska sredstva iz Fonda za manjine, te bi mogli, kao manjinski Srbi ili Bošnjaci, publikovati više desetina ili stotinak knjiga godišnje. Ovako – crnogorski autori ostaju na margini izdavačke djelatnosti u Crnoj Gori.

Dobro je što Crnogorsku književnost bogati plejada mlađih i mladih darovitih autora, ali nije pravedno da „zaboravljaju“ svoje moderne prethodnike, ranije začetnike NOVE crnogorske književnosti, čija se djela već decenijama prevode na strane jezike i razmatraju na slavističkim katedrama u svijetu.

AGORA: Decenijama se ostvarujete na raznim poljima: poezija, drama, kritika ... i široki društveni angažman. Na čemu sad radite?

PEROVIĆ: Pripremam za štampu šestu knjigu svojih Izabраниh djela. Ona ima uopšten naslov „CRNOGORSKA KULTURA“. To je izbor mojih kulturoloških testova iz posljednjih dvadeset pet godina o etnogenezi Crnogoraca, o jeziku, o istoriji, o Crkvi, o Enciklopediji, o Leksikografskom zavodu, PEN-u, Dukljanskoj akademiji, o ličnim naporima (internacionalnim simpozijumskim istupanjima) da se internacionalizuje pitanje suverenosti Crne Gore ...

Pripremam i zbirku poezije „Haiku-lampe“. Radim, radim. Svakog dana do duboko u noć, odnosno do ranih jutarnjih sati. Sedim za kompjuterom i odgovaram na elektronske poruke prijatelja i neznanaca iz raznih krajeva svijeta. Ponekad ipak poželim da vidim kako su izgledala pisma koja sam pisao svojim simpatijama, prijateljima i poznanicima, piscima – prije više od pola vijeka. I tada zažalim što su nestala ona sentimentalna vremena kad se voljelo bez rezerve, kad smo ideje slijedili bez interesa, kad se vjerovalo u budućnost bez patetike i materijalnog proračuna. Tada je i lirika bila iskrenija, toplija i uzbudljivija ...

AGORA: Gdje su na toj društvenoj mapi – akademije nauka? Kakav je njihov status i angažman?

PEROVIĆ: O njihovom disparatnom angažmanu javnost sve zna.. A što se tiče statusa – sve je „na jesenjoj grani“! Vlada je predložila, Skupština usvojila i predsjednik potpisao – Zakon o spajanju dvije akademije (CANU i DANU). Time je ovaj pravni akt stupio na snagu. Formalno jeste, faktički nije! Država dosad nije uspjela da ga učini djelotvornim, jer ga CANU bukvalno ignoriše. Moguće je shvatiti zašto ga CANU ignoriše, ali nije shvatljivo zašto država samu sebe dezavuiše. CANU se boji idejne preorijentacije, ali još više nekonkurentnosti većine svojih članova u odnosu na stvaralačke opuse akademika DANU, koji su dobitnici najviših crnogorskih i mnogih internacionalnih priznanja.

(Izvor: Dnevni list POBJEDA, „Agora“, 13. januar 2014.g.)

19. sa(n)jam knjige u Puli (6. – 16. prosinca 2013.)

„RIJEČ JE JAČA OD MJEDI I VJEČNIJA OD PIRAMIDA“

U Domu branitelja u Puli svečano je otvoren 19. po redu sajam knjiga. Tim povodom direktorica sajma Magdalena Vodopija je kazala: «Sajam je otvoren svima, baš kao i Pula, koja je drugačija i koja voli drugačije». Čast otvaranja sajma pripala je poznatoj ruskoj književnici Tatjani Tolstaja: «Svaki put kad se dešava nešto u vezi sa knjigom na pamet mi padne jedan drevni tekst „*Pohvala piscima*“. Tekst je nastao prije nove ere kada nije postojala književnost, kada Homera još nije bilo, kad još nije bilo ni stare Grčke, ali ipak je zapisan: „*Riječ je jača od mjedi i vječnija od piramida*“. Dame i gospodo, ovim riječima otvaram sajam.»

Ovogodišnji Sajam knjiga u Puli bio je u znaku Vojvodine, Rusije i socijalizma „*na klupi*“.

Ova tri postulata obilježila su sajam na koji je stiglo čak 250 umjetnika iz Hrvatske i bližeg i daljeg inozemstva. Posjetiteljima je bilo na raspolaganju 15.000 naslova (!) u trajanju od 10 dana.

Među poznatim gostima bili su Tatjana Tolstaja, Ljudmila Ulickaja, Filip David, Želimir Žitnik, Radoslav Petković, Bekim Serjanović, Milorad Popović, Juliya Rabinowich, Oleg Kašin, Aleksandar Genis, Tonko Maroević, Ivan Lovrinović, Andrej Nikolaidis ... i tako sve do 250.

Organizator je posebno organizirao okrugli stol (izložbe knjiga, fotografija, slika, faksimila, rukopisa) kao znak sjećanja na nedavno preminulog velikog čovjeka i pisca Mirka Kovača. Na okruglom stolu bilo je govora o životu i djelu Mirka Kovača.

Predstavljanje djela T. Tolstaje i Lj. Ulickaje pomno je pratio veliki broj posjetitelja.

Zapažen je bio nastup A. Genisa, poznatog novinara i O. Kašina, novinara, pjesnika Sergeja Birjukova ...

Najveći interes publike privukao je okrugli stol o cenzuri i autocenzuri u socijalizmu i danas. Naslov okruglog stola je bio „*Savladajmo roba u sebi*“. «Koliko god se vlast trudila ograničiti je i cenzurirati je, slobodna riječ uvijek nađe svoj put» – naglasio je ruski esejist i kritičar A. Genis. A Miljenko Jergović je kazao, obrušivši se na HTV, da je on «uplašeniji kad je u njega uperena kamera HTV-a nego kada je uperen snajper. Na mene se tada nije obrušila država i policija nego narod!»

Lj. Ulickaja je naglasila: «Ja mislim da današnje generacije zapravo eksperimentiraju, mogu birati žele li biti neslobodne ili slobodne, čini mi se da biraju neslobodne».

Bogat program susreta, izložbi, književnih večeri, recitala, doručaka s autorom, glazbenih nastupa uživo, bio je organiziran na više lokacija u Puli i bližoj i široj okolini.

Bilo je nemoguće pratiti sve što se dešava u jednom danu sajma. Posjetiteljima je bio ponuđen program od 90 događanja.

Treba naglasiti da se organizator posebno pobrinuo za program za djecu. Bilo je organizirano puno predstava, recitala, čitanja bajki, radionica, susreta s autorima, igraonice. Sve je bilo organizirano na više lokacija.

Bila su organizirana gostovanja umjetnika iz Vojvodine raznim mjestima Istre. Na tribinama po Istri učestvovali su pisci i novinari te urednici časopisa „*Severni bunker*“ (Laslo Veger, Mića Vujičić, Srđan Srdić Tišma ...).

Interesantan okrugli stol bio je posvećen „*manjinskom biću*“. Naglasak je bio na vrijeme poslije raspada Jugoslavije. «Manjinski čovjek je niotkuda, manjinski čovjek to znači živjeti u čudnoj, egzotičnoj zemlji, zemlji koju bih ja nazvao *ničija zemlja*» – rekao je Laslo Veger.

Izdanja NZCH na Sajmu knjiga u Puli

Jedan okrugli pod nazivom „Novinari, romani, intervjui i face“ okupio je veliki broj autora i gledatelja. Drago Hedl se predstavio romanom „Gornjodravaska obala“, a Aleksandar Stanković knjigom „Sto faca i Aca“.

EMOTIVNO SJEĆANJE NA VELIKOG ČOVJEKA I PRIJATELJA

U Rovinju je 19. prosinca 2013. godine održan književni ciklus „*Pisac u prolazu*“ posvećen Mirku Kovaču.

Velika dvorana MMCa u Rovinju bila je premala da primi sve koji su došli da se još jednom prisjete čovjeka i velikog književnika sugrađanina Rovinja Mirka Kovača.

Govoreći o posljednjem romanu nedavno preminulog književnika Mirka Kovača „*Vrijeme koje se udaljava*“ Seid Serdarević rekao je da riječ o knjizi koja vas usisava, a Filip David se prisjetio prvog susreta sa Mirkom Kovačem i govorio je o drugovanju, zajedničkim radovima u vremenima koja su bila teška i naporan. Predrag Lucić je naglasio «svojoj djeci i svačijoj djeci želim Mirka Kovača, da ga imaju, da ih učvrsti u vremenima kad ne znaju koji će ih val preplaviti, da ostanu svoji i na nogama». Nakladnik Seid Serdarević nagovijestio je da su u pripremi „*Dani Kovača*“, odnosno osnivanje zaklade Mirka Kovača.

Doručak sa autorom Šiljak – Štivičić privukao je veliki broj znatiželjnika. Naziv stola je bio „*Vojo za večeru, Šiljak za doručak*“.

Obilazeći štandove naišao sam na izložbeni prostor Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske. Na policama je bilo izloženo petnaestak knjiga izdanja Zajednice.

Sajam je zatvoren svečanim uručenjem „*Kiklopa*“ zaslužnim umjetnicima (književnici, novinari, nakladnici, čitatelji). „*Kiklopa*“ za životno djelo dobio je Milivoj Solar, književnik i sveučilišni profesor. Program se održao u dvorani crkve Sveta tri srca. Svečanosti dodjele „*Kiklopa*“ prisustvovao je veliki broj predstavnika vlasti i kulture Grada Pule i Hrvatske.

Organizator je čestitao laureatima i zahvalio svim učesnicima sajma te najavio temu 20. sajma: *1914. godina*.

Dušan Roganović

POČELA JAVNA RASPRAVA O NACRTU ZAKONA O SARADNJI CRNE GORE SA ISELJENICIMA

Briga za iseljeništvom sastavni je dio unutrašnje i spoljne politike Crne Gore i mora biti mnogo veća i očiglednija nego do sada, poručeno je u srijedu (29. januara) tokom prvog dana javne rasprave o nacrtu zakona o saradnji Crne Gore sa iseljeništvom.

Ovaj zakon novina je u pravnom sistemu Crne Gore čije se usvajanje očekuje, kako je rekao državni sekretar za politička pitanja u Ministarstvu vanjskih poslova i evropskih integracija i predsjednik radne grupe za izradu tog akta Vladimir Radulović, krajem prvog kvartala.

Crna Gora spada u red visoko migratornih zemalja Mediterana, a dobro upravljanje iseljeničkim potencijalom, kako je poručio Radulović, nezaobilazan je faktor ukupnog društveno-ekonomskog razvoja zemlje. U nacrt zakona zato su, kako je ocijenio, ugrađena prioritetna pitanja iz Strategije za saradnju sa dijasporom Vlade Crne Gore.

– Prije svega očuvanje i njegovanje jezika, kulture i tradicije, afirmacija i jačanje nacionalnog identiteta, pripadnosti državi, međusobne komunikacije i unapređenje privrednog partnerstva sa iseljeništvom. Predlogom zakona obuhvaćeni su i saradnja u oblasti nauke, obrazovanja i sporta, pogodnosti za povratnike, zaštita njihovih statusnih prava, podsticanje koncepta donatorstva i drugih oblika dobročinstva – kazao je Radulović.

U tekst predloga zakona ugrađeni su, kako je dodao, duh i principi dva najbitnija pravna dokumenta Savjeta Evrope iz oblasti zaštite manjinskih prava – Konvencija o zaštiti nacionalnih manjina i Evropska povelja o regionalnim i manjinskim jezicima Savjeta Evrope.

– Crna Gora se obavezala da podržava prekograničnu saradnju, pri čemu je uloga nacionalnih zajednica u susjednim državama važan faktor. U tom pogledu zakon bi trebao dati značajan doprinos jer će, kroz institucionalizovanu brigu o iseljeništvu, olakšati tu saradnju – naveo je Radulović.

A sam zakon, kako smatra član Radne grupe iz Bošnjačke stranke Suljo Mustafić, važan je za odnose naše države sa iseljenicima. Njegovim usvajanjem, kako je dodao Mustafić, potrebno je više ulagati u politiku saradnje sa iseljeništvom.

– Važno je da kroz usvajanje ovog zakona i jačanje kadrovskih kapaciteta Uprave za iseljenike, veća budžetska izdvajanja za politiku saradnje sa iseljenicima i širenje mreže diplomatsko-konzularnih predstavništava, tu saradnju mnogo više proširimo i ojačamo – smatra Mustafić.

Predlaganjem ovog zakona Vlada je, kako je zaključio pomoćnik ministra za ljudska i manjinska prava i član radne grupe Ivan Jovović, dala posebnu dimenziju problematici iseljeništa i imala u vidu njen doprinos u obnovi crnogorske nezavisnosti.

Predloženim nacrtom zakona predviđeno je osnivanje Savjeta za saradnju sa iseljeništvom koji bi, zajedno sa Ministarstvom vanjskih poslova i evropskih integracija, trebalo da bude glavni nosilac te saradnje.

Članovi Savjeta trebalo bi da budu predstavnici iseljenika, članovi po funkciji i istaknute ličnosti koje su se afirmisale u saradnji sa dijasporom i u promociji Crne Gore u inostranstvu.

Nacrtom zakona predviđeno je uspostavljanje *Dana iseljeništa* i osnivanje Muzeja iseljeništa zajedno sa istraživačko-dokumentacionim centrom. Predlogom zakona predviđeno je i uspostavljanje nagrada za poseban doprinos jačanju veza sa Crnom Gorom, njenom promovisanju i društvenom i ekonomskom razvoju, koja bi se istaknutim iseljenicima i organizacijama dodjeljivala svake druge godine.

Đ.Ć.

(Izvor: Dnevni list *POBJEDA*, 30. januar 2013.g.)

U Podgorici predstavljena knjiga Derviša Selhanovića

BEZ PROŽIMANJA KULTURA NEMA BUDUĆNOSTI

Knjiga „*Multikulturalizam – društvena realnost*“, autora dr Derviša Selhanovića, predstavljena je 23. januara u punoj sali Narodne biblioteke „Radosav Ljumović“. Autor prve studije o multikulturalizmu koja dolazi iz Crne Gore objasnio je najvažnije manifestacije ove sveprožimajuće društvene pojave i poručio da bez nje nema budućnosti.

O Selhanovićevoj studiji su, pored autora, govorili akademik Zuvdija Hodžić, prof. dr Sonja Tomović-Šundić

i prof. dr Lidija Vujačić. Medijator je bio Bogić Rakočević.

Dr Derviš Selhanović podsjetio je da multikulturalizam ne predstavlja puki, mehanički zbir pojedinačnih kultura, već opšti izraz prožimanja i spajanja različitosti, u kojem nijedna kultura ne gubi ništa od svoje izvorne ljepote.

– Ni mali, ni veliki, ni čovjek, ni narod, niko ne zna šta ga čeka. Znamo šta jesmo, ali ne znamo šta možemo biti. Ako započnemo svađu između prošlosti i sadašnjosti, vidjećemo da smo izgubili budućnost. Ako ne mislimo o budućnosti, nećemo je ni imati. Može biti mnogo vjera, ali je prava samo jedna, a ona je u tome da znamo onaj ljudski zakon koji stoji iznad svih zakona i isti je za sve ljude svijeta – rekao je Selhanović.

Akademik Zuvdija Hodžić rekao je da razlike nikada ne smiju biti važnije od sličnosti i da se multikulturalizam mora posmatrati kako ga vidi i dr Selhanović, kao „prirodno stanje“.

– Multikulturalno društvo ima sve preduslove da zadovolji interese svakog građanina. Time niko ne gubi, a svi dobijaju. Integracijom, a ne asimilacijom, prožimanjem i aktivnim međusobnim uticajima obogaćujemo i sebe i zajednicu – poručio je Hodžić.

Dr Sonja Tomović-Šundić ocijenila je Selhanovićevu knjigu kao ozbiljnu i studioznu i naglasila da je autor temeljno analizirao sve oblike multikulturalizma, kao što su pojmovni, normativni, empirijski, istorijski ...

– Autorov zaključak je, čini se, veoma konzistentan i proizilazi iz njegovog formalnog, istorijskog i empirijskog pojma multikulturalizma. On multikulturalizam vidi kao jedan način da se među različitim kulturama, odnosno u narodu koji živi u nemonolitnoj zajednici, uspostavi odnos istinske bliskosti koji ne mogu postići ni pravo, ni politika. Pravo i politika mogu da formalizuju naše bliskosti, ali istinsku bliskost i jedinstvo u jednom narodu i njegovom identitetu u najdubljem smislu možemo dobiti samo pod uslovom da se sve kulture koje ga sačinjavaju na neki način slažu i razumiju – rekla je Tomović-Šundić.

Dr Lidija Vujačić istakla je da knjiga dr Selhanovića na zanimljiv način govori o „različitosti koja je u stalnom pokretu“ i predstavlja znanje koje mora biti adekvatno primijenjeno u praksi. Program su organizovali biblioteka i izdavač knjige Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina (CEKUM). U muzičkom segmentu predstavili su se Dina Kukalj i Safet Drljan, a prikazan je kratki dokumentarni film o multikulturalizmu u režiji Jelene i Huseina Bata Dukaja.

M.I.

(Izvor: Dnevni list POBJEDA, 24. januar 2014.g.)

Omaž Dušanu Vukotiću na Cetinju
TRIJUMF MAŠTE U RAZARAJUĆOJ ZBILJI

Sjećanje na slavnog reditelja-oskarovca Dušana Vukotića, koji je potekao iz Crne Gore, upriličeno je 7.2 u galeriji „Miodrag Dado Đurić“ na Cetinju. U okviru omaža prikazani su njegovi animirani filmovi „*Surogat*“, za koji je dobio Oskara, „*Igra*“ i „*Krava na mjesecu*“. O Vukotiću su govorili direktorica Umjetničkog muzeja Ljiljana Zeković, reditelj i producent Gojko Kastratović, reditelj i urednik Crnogorske kinoteke Andro Martinović i direktor Narodnog muzeja Pavle Pejović.

– Dušan Vukotić jedan je od najistaknutijih umjetnika koje je iznjedrio prostor Crne Gore, a koji je veliku međunarodnu reputaciju stekao van njenih granica – kazao je u uvodnoj riječi Pavle Pejović. On je podsjetio i na značajane biografske podatke čuvenog režisera.

Prema riječima Ljiljane Zeković, Vukotić je svoje ime i djelo ugradio u najveće vrijednosti svjetske kulturne baštine. Ona se posebno osvrnula na likovnost u njegovom animiranom filmu koju, kako kaže, tek treba analitički i studiozno definisati i obraditi.

Istraživanje bi, smatra Ljiljana Zeković, trebalo svakako proširiti sa područja individualne kreativnosti, na mjesto njegovog djela u kontekstu širih sociološko-antropoloških referenci.

– Uz Vukotićevo ime stoje dvije odrednice – majstor animiranog i igranog filma – kazala je Zeković. Ona je dodala da animirani film kod Vukotića čine jedinstvo i harmonija crteža, animacije, boje i zvučnih efekata. Podsjetila je i na riječi Fadila Hodžića koji je kazao da ga Dušan Vukotić Vud podsjeća na jednog njegovog zemljaka, Dada Đurića, slikara surrealističkih krševitih krajolika kojeg je Pariz udomio i čuva ga u svojim najboljim kolekcijama: «Dado je stigao s krša i osvojio zidove reprezentativnih francuskih muzeja, a Vud, krenuvši s istog krša, završio je na visokom mjestu u umjetnosti crtanog filma».

– Poslije takozvanog klasičnog crtanog, odnosno animiranog filma, kojim je suvereno tri decenije vladao Volt Dizni pojavio se novi pravac u istom žanru – umjetnički animirani film. Kao utemeljivači umjetničkog animiranog filma u svijetu navode se imena Jiržija Trnke, Dušana Vukotića, Jana Lebica ... – kazao je Gojko Kastratović. On je podsjetio da se prvi Vukotićev crtani film zvao „*Kako se rodio Kićo*“, te da ovim ostvarenjem iz 1951. godine on najavljuje našeg junaka sa našim humorističkim osobinama.

– Vukotić već na početku odstupa od Diznijevih načela i klišeja. Pokušajmo se sjetiti vidljive razlike Diznijeve poetike koja se tematski oslanja na basne, bajke i pokretom i ritmom na nijemu filmsku komediju. Vukotić koristi isključivo naš humor – naše satire, karikature i muzičke komedije. U likovnom smislu on reducira realnost ali podvlači mogućnost za uvjerljive nadrealne metafore i asocijacije – kazao je Kastratović.

Prema njegovim riječima, poslije prvih filmova Vukotić se opredijelio za parodiju, pa je tako uradio filmove koji su bili parodije na vesterne, gangsterske i SF filmove, kao i ostvarenja strave.

Andro Martinović najavio je još jednu monografiju o Dušanu Vukotiću, čijoj će realizaciji i Crna Gora dati doprinos. Uz monografiju će ići i DVD izdanje filma „*Surogat*“.

– Gledajući Vukotićeve filmove ponovo ovih dana, uočio sam koliko je za njega kao autora bilo važno pitanje slobode da stvori sopstveni svijet – kazao je Martinović.

Vukotić je, kako ocjenjuje Martinović, poznat cijelom svijetu po animiranim filmovima koji su pravi trijumf mašte u svakoj slici svijeta koja se raspada na apsurdne detalje.

– Mada ga mi slavimo kao Crnogorca, koji je stvaralački životni vijek proveo u Zagrebu, mislim da je zapravo cio svijet njegova domovina. Zato su njegovi filmovi nailazili na nepodijeljenu recepciju. Nekad stvaraoči dođu do afirmacije putem onoga što je lokalno, ali kod Vukotića to nije slučaj. Njegovi su filmovi kosmopolitski po duhu, oni se bave problemima koji postoje u bilo kojoj drugoj sredini – kazao je Martinović.

Organizator događaja je Crnogorska akademija nauka i umjetnosti, u saradnji sa Narodnim muzejom i Crnogorskom kinotekom.

J. Đukanović

(Izvor: Dnevni list POBJEDA, 8. februar 2014.g.)

U ovom broju objavljujemo drugi nastavak priloga sačinjenog na osnovu rada Mišela Obena „Gorski vijenac et le culte des Zrinski dans la littérature croate“ (Prilozi za književnost, jezik, istoriju i folklor, t. XLIII, sv. 1-2, Beograd, 1977). Kao što je rečeno u prethodnom broju „Crnogorskog glasnika“, Mišel Oben je 1971. godine na Pariskom univerzitetu Sorbona odbranio državni doktorat o istorijskim i političkim vizijama u Njegoševom poetskom djelu, a u ovom radu se bavio tumačenjem zašto u „Gorskom vijencu“ (stih 2657) u svom spomenu na „vitezove našeg naroda“ iguman Stefan navodi i Zrinovića („slavnoga Hrvata Nikolu Zrinjskoga koji poginu braneći Siget od Turaka g. 1566“, kako je to zapisao Milan Rešetar u svojim komentarima „Gorskog vijenca“).

GORSKI VIJENAC I KULT ZRINSKIH U HRVATSKOJ KNJIŽEVNOSTI (II)

Izvjestan broj književnih djela koja slave Nikolu Zrinskog bio je, u Njegoševu vrijeme, nedostupan, vrlo rijedak, uz to i skrajnut po bibliotekama. Međutim, Vitezovićevo poema: *Odiljenje sigetsko* bila je ponovo izdata u Zagrebu 1836, a Menčetićevo: *Trublja slovinska* u Beču 1844. godine. Njegošu je takođe mogao biti poznat *Razgovor ugodni naroda slovinskoga* Kačića-Miošića koji je doživio veliku rasprostranjenost i čije je ćirilčno izdanje čak postojalo. Najzad, Njegoš je mogao čitati i djela hrvatske književnosti iz svoga vremena koja su pominjala heroja iz Sigeta.

Vitezovićevo poema kojom se slavi „ban Mikula Zrini“ čini se – samom svojom koncepcijom, ulogom dodijeljenom Kralju i rimokatoličkoj crkvi te svojim jezikom – veoma udaljenom od Njegoševog svijeta. Ako ju je on ipak imao u rukama, morao je biti iznenađen imenima brojnih likova koje sadrži zapadnjačka posveta. Vijek i po prije Gorskog vijenca, Vitezović u njoj spominje „vitezove“ koje on naziva „Illyrici Heroes“. On imenuje Novaka, Skenderbega, Kraljevića Marka, Obilića i Zrinskog. Osim Marka, sva ta imena stoje u spomenu igumana Stefana. Ovdje nalazimo Novaka, čije nas je prisustvo u *Gorskom vijencu* malo začudilo. Manje nas ono čudi kod Vitezovića, koji pominje Debeljak Novaka, tj. Novaka Debelića, bugarskog junaka kojeg narodna pjesma, krajem XVII stoljeća, sva je prilika pobrkala sa njegovim mlađim imenjacom h a j d u k o m Baba Novakom. U poređenju sa svoje drugim herojima, Vitezović barjaktara Novaka izdvaja njegovom herkulovskom snagom. I Njegoš isto tako pripisuje Novaku jednu naročitu crtu: pokliče koje uzvikuje (p o r a d i h a l a k a). Treba li u tome što iguman Stefan spominje Novaka vidjeti uticaj Vitezovića? I naravno isto tako i u spominjanju Zrinskog? Hipoteza nije apsurdna, ali nam nedostaje dokaz da je Njegoš znao za *Odiljenje sigetsko*.

Vjerujemo da se takav dokaz može pružiti za poemu Vladislava Menčetića: *Trublja slovinska*. Već je ukazano na zanimanje koje je Njegoš u mladosti pokazivao za dubrovačku književnost. Čini se da to zanimanje nije oslabjelo s vremenom, jer on i 1849. piše: „*Dubrovnik je jedinstvena dika naše književnosti*“. Stoga je vrlo vjerovatno da je on poželjeo da pročita *Trublju slovinsku*, ponovo objavljenu 1844. Uostalom, ne bi trebalo da mu je ime Vladislava Menčetića bilo nepoznato, budući da je Jefta Popović, koji je 1826. izdao ćirilčnu verziju *Suza Radmilovih*, bio gost na Cetinju 1831 - 1832.

Koncepcije Menčetića i Njegoša nisu bliske samo na jednom mjestu. Obojica veličaju neumitnu borbu s Turcima, etiku časti i slobodu naroda. Oni isto tako imaju zajedničku sklonost prema epskoj slikovitosti, proročkom i pomalo poučnom stilu, premda je recimo književno izražavanje daleko superiornije kod Njegoša.

Stihovi iz *Gorskog vijenca* koji aludiraju na pobjedu Karla Martela nad Arapima 732. u Poatjeu:

Francuskoga da ne bi brijega
aravijsko more sve potopi!

pokazuju veoma veliku sličnost s onima iz *Trublje slovinske*:

Od ropstva bi davno u valih
potonula Italija
o Hrvatskih da se žalih
more otmansko ne razbija.

Pače sama tva desnica
silu ustavi, tijek zaklopi,
da nevjerna poplavica
sve krstjanstvo ne potopi.

Stihovi i Njegoša i Menčetića aludiraju na ulogu „bedema hrišćanstva“ dodijeljenu Francuskoj odnosno Hrvatskoj. Metafora jamačno nema ničeg odista originalnog. Poređenje zaustavljenih osvajača sa talasima koji se razbijaju je banalno. Ne kaže li se za neku najezdu da je suzbijena? Njegošu nije bilo potrebno da poznaje Menčetićevo poemu kako bi pronašao takvo poređenje. Međutim, podudarnost u postupku kod dvojice pjesnika je neobično velika do detalja. Dvojica pjesnika prizivaju more (aravijsko more, more otmansko) a ne samo „plime“ ili „valove“ i more je to što oni označavaju nacionalnim imenom osvajača. Obojica koriste isti glagol potopiti (potopi, ne potopi) – a ne „prekriti“, „preplaviti“ – kojem prethodi isti determinativ (sve, sve krstjanstvo). Riječi žâl za Hrvatsku odgovara riječ brijeg za Francusku i vjerujem da ona nije ovdje uzeta u svom uobičajenom značenju „brežuljak“, „brdo“, već u značenju – koje joj uostalom nalazimo i u samom *Gorskom vijencu* (stih 796: brijeg morski) – „strma obala“, „greben“. Analogije u mislima i riječniku dvojice pjesnika su upotpunjene podudarnošću gramatičkog načina koji upotrebljavaju: kondicionala.

Čini se da dva stiha kod Njegoša, čija je koncizna formulacija daleko snažnija od one kod Menčetića, odista predstavljaju reminiscenciju iz *Trublje slovinske*, ponovo izdate dvije godine prije pojave *Gorskog vijenca*. Njegoš je dakle znao i za strofe koje Menčetić u svojoj poemi posvećuje heroju iz Sigeta:

Slavni vitez davnijih ljeta

Menčetić od Zrinskih koje slavi ne čini isključivo hrvatske junake, već „slovenske“ (slovinski). Kako to razborito zapaža gospođa Svetlana Radulović-Stipčević: «polazna tačka Menčetićevog rodoljublja je „slovinstvo“, osjećanje pripadnosti jednoj velikoj zajednici slovenskih naroda koji greaju pod turskim ropstvom». Njegoš je mogao biti osjetljiv na takav pristup, što bi modlo djelomično objasniti pominjanje Zrinskog u spomenu igumana Stefana.

Vitezović je heroja iz Sigeta nazvao Zrini a Menčetić Zrinski. Njegoš ga imenuje Zrinović. On je ovaj prezimenki oblik mogao pozajmiti od Kačića-Miošića koji, u *Razgovoru ugodnom naroda slovinskoga*, opsadi Sigeta posvećuje jedno dugo pjevanje koje naslovljava: *Pisma od bana Zrinovića i cara Sulemana, koji obside Seget*.

Čini nam se teško prihvatljivim da bi duh tog pjevanja mogao zadobiti Njegoševo razumijevanje. S jedne strane Kačić, obrazlažući herojstvo Zrinskog, ustrajava na vjernosti tuđinskom vladaru:

braneć svetu viru Isusovu
i svijetlu krunu cesarovu.

I, sa druge strane, iako mu dodjeljuje titulu hrvatskog bana, on Nikolu Zrinskog i njegove saborce

pretvara u Mađare:

Spomen'te se da jeste Ungarci

Ungarci se Turkom ne pridaju

jer ij siku ungarske delije.

Za Kačića je izraz „mađarski“ mogao ne biti u oprečnosti sa izrazom „hrvatski“, „slovenski“. Za Njegoša, osjetljivog na opasnost od „mađarizacije“ Hrvata i Srba u Vojvodini, jedan Mađar ne bi mogao biti među „vitezovima našeg naroda“. Sibirjanin Janko (Hunjadi Janoš), iako junak u mnogim srpskim narodnim pjesmama, nije uvršten na „listu“ igumana Stefana.

Međutim, Kačić nije jedini koji heroja iz Sigerta naziva Zrinović. To je slučaj kod više pisaca iz perioda hrvatske književnosti koji se naziva „ilirsko doba“. Brižeći da probudi nacionalnu svijest i ponos, ilirski pokret Ljudevita Gaja rado veliča negdašnju slavu. Kult Nikole Zrinskog poprima novu snagu. U časopisu „Danica ilirska“ Zrinski se pominje više puta, a naročito u poemi Ivana Mažuranića: *Vjekovi Ilirije*, objavljenoj u svesku od 6. januara 1838.

Zna se da Njegošu, možda skeptičnom, nije nedostajalo simpatija za napore „iliraca“. On je 1842. na Cetinju primio u posjetu Gaja i Antuna Mažuranića. Bio je čitalac „Danice“ i trebalo je da u njoj 1848. objavi svoju pjesmu *Pozdrav rodu na novo ljeto*. Prema tome, vrlo je vjerovatno da je čitao *Vjekove Ilirije*.

Mažuranićeva poema jeste pokušaj da se iskaže filozofija ilirskog pokreta. Ako prvi stihovi oživljavaju uspomenu na sreću iz drevnih vremena Ilirije, ubrzo dolaze oni o neprijateljima pridošlim sa sve četiri strane svijeta: Rimljanima s Juga, zatim Mongolima sa Sjevera, Francima sa Zapada i naposljetku Turcima sa Istoka.

Turci za Mažuranića, kao uostalom i za Njegoša, ostali su neumoljivi neprijatelji, simbol Zla i mračnjaštva, uvijek prisutni na nekom djelu nacionalnog tla.

Mažuranić, kao prije njega Vitezović (koga su „ilirici“ smatrali njegovim pretečom), nabraja niz junaka iz prošlih vremena koji su se borili sa najviše žestine i hrabrosti protiv Turaka. Kao i Vitezović, i on ih u svojoj poemi ističe tipografskim označavanjem.

Mažuranić upotrebljava isti izraz kao i iguman Stefan da bi opisao svoje heroje: naši vitezovi. Evo kako ih on predstavlja:

Eto onoga koji Turke klete
Na alaje razganja i svete
Stijege turskim nad glavami diže:
Kraljević je Marko, koga ruka
Strah je i trepet nesmiljenog puka;
Pa gle onoga koj onamo stiže
Nožem cara na Kosovu ravnom,
Obilić je, zet Lazaru slavnom.

Nu, jaoh, Lazar i Obilić pada
Rane od smrtne i š njimi zapada
Našeg sunca svjetlost uzdisana;
Jur malena sva u krvi plove,
A sigetske još brani zidove
Četa slavnog Zrinovića bana ...
Al sad, vajmeh, Zrinović posrnu ...
Sad noć plaštem zemlje naše ognju! ...

Mislimo da su ti Mažuranićevi stihovi podstakli Njegoša da navede Zrinskog u spomenu igumana Stefana.

Michel Aubin

(Kraj)

KONTROVERZNA LIČNOST CRNOGORSKE ISTORIJE

IZ PROGRAMA VIJEĆA ZA 2011.G.

Kontraverze koje sa sobom povlači ime dr. Sekule Drljevića, njegov boravak u Hrvatskoj i njegovo političko djelovanje, kao i vrijednosni sudovi koji su najčešće temeljeni na glasini bez znanstvenog dokaza opredjeljuju Vijeće da u 2011. godini započne projekt: „*Hrvatski državni arhiv o Sekuli Drljeviću*“. Namjera je na znanstvenoj argumentaciji, bez dodavanja ili oduzimanja, odgovoriti na pitanje „*Tko je i što je dr. Sekula Drljević?*“. Trajanje projekta: 2 godine; voditelj projekta: Željko Karaula, doktorand povijesti.

(www.vijece-crnogoraca-zagreb.hr)

U 83. broju „*Crnogorskog glasnika*“ objavljen je posljednji nastavak feljtona „*Dr. Sekula Drljević – prilozi za biografiju (obzori hrvatsko-crnogorskih veza)*“ u kom je mr. sc. Željko Karaula – doktorand povijesti na Hrvatskim studijima u Zagrebu i rukovodilac znanstveno-istraživačkog projekta „*Hrvatski državni arhiv o Sekuli Drljeviću*“ – na popularan način prikazao političke i kulturne veze dr. Sekule Drljevića sa Zagrebom i Hrvatskom. Vijeće crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba započelo je taj projekt s namjerom da se, između ostalog, ukaže i na kontroverze vezane za život i političko djelovanje S. Drljevića (v. br. 67). A sa takvim kontroverzama se pažljiviji čitalac susreo već u prvim nastavcima feljtona, koji je počeo da izlazi u 68. broju i, s manjim diskontinuitetima, se okončao u broju 83. Teško je bilo ne zapaziti npr. podatak da je u tzv.

Nacijonalu redovnih studenata Pravnog fakulteta u Zagrebu Sekulić na prvoj godini (kada je upis obavljen na temelju „*svedožbe zrelosti*“ gimnazije u Karlovcima) kao datum svog rođenja naveo 25. kolovoz (8. rujna) 1884., dok je 1904. (pri upisu u drugu godinu studija) kao datum rođenja napisan 23. ožujka 1884. godine. I kad je u pitanju očeva zanimanje, takođe postoje neujednačenosti: na prvim dvijema godinama studija S. Drljević u rubriku zvanja svoga oca upisuje „*ratar*“, na trećoj godini ne upisuje ništa, da bi na četvrtoj godini u *Nacijonalu* upisao zvanje „*posjednik*“ ... No, ni sami kraj životnog puta S. Drljevića (u Judenburgu, 1945. godine) nije lišen nedoumica, o čemu čitalac saznaje iz posljednjeg nastavka feljtona. Ipak, suštinske kontroverze ličnosti Sekule Drljevića ogledaju se u činjenici da je on prešao put od borca za ujedinjenje Srbije i Crne Gore pod Karađorđevićima, potom borca za nezavisnu Crnu Goru do saradnika Ante Pavelića, o čemu je i mr. sc. Ananije Stojović govorio na sjednici Vijeća održanoj 14.2.2011. godine.

Međutim, puni i pravi odgovor na pitanje „*Ko je i što je dr. Sekula Drljević?*“ niti može niti treba da dâ jedan feljton, već posebna publikacija koja je „u završnoj fazi u tzv. čistopisu gdje se obavljaju završne korekture“ (kako stoji u izvještaju o realizaciji programa Vijeća u 2013. godini), a tu publikaciju bi „trebalo recenzirati od strane vrsnih povjesničara iz Crne Gore i Hrvatske“ (kako

IZ PROGRAMA VIJEĆA ZA 2013.G.

Projekt „*Hrvatski državni arhiv o Sekuli Drljeviću*“, koji je započet u 2011., završen je u 2012. godini. Voditelj projekta Željko Karaula, doktorand povijesti u dvogodišnjem istraživačkom radu prikupio je značajan broj dokumenata i arhivske građe koja je do sada bila manje poznata i znanstvenim krugovima i javnosti što nameće potrebu izrade publikacije i njenog štampanja u 2013. Naslov publikacije će biti naknadno utvrđen, a kao radni naslov ostaje naziv projekta.

(www.vijece-crnogoraca-zagreb.hr)

je rečeno i na sjednici Predsjedništva NZCH, održanoj još 2007. godine; v. „*Crnogorski glasnik*“ br. 42). Da takvih stručnjaka ima nesumnjivo potvrđuje i podatak da je na dvodnevnom naučnom skupu posvećenom ličnosti, djelu i vremenu dr. Sekule Drljevića – održanom u Budvi 21. i 22. januara 2011.g., u organizaciji DANU – učestvovalo dvadesetak eminentnih historičara, politikologa i publicista iz Crne Gore i inostranstva. Među njima je bio i mr. sc. Željko Karaula, koji je tada saopštio rad: „*Od Radića do Mačeka*“ (*Sekula Drljević i Hrvati – ideologija i praksa političkog djelovanja*). Taj rad je (na četrdesetak stranica) objavljen u zborniku radova sa pomenutog skupa (zbornik ima 450 stranica i dostupan je u biblioteci NZCH).

Z.D.

Zahvaljujemo gospodinu Ananiju Stojoviću na ustupljenom tekstu njegovog osvrta saopštenog na sjednici Vijeća na kojoj se odlučivalo o otpočinjanju znanstvenoistraživačkog projekta „Hrvatski državni arhiv o Sekuli Drljeviću“.

TRODIMENZIONALNA LIČNOST

Rasprave na temu kontroverznog crnogorskog političara Sekule Drljevića, koji je prešao put od žestokog Srbina do crnogorskog independentiste, pomoći će nam da se ova delikatna tema bolje oslika s naučnog i povijesnog stanovišta.

Ličnost Sekule Drljevića osobno me intrigira od dolaska u Zagreb, kada sam prvi put čuo za njega. Davne 1954. godine, na jednom skupu antifašista na Trgu bana Jelačića, prišla mi je grupa boraca. Ugledni arhitekta i borac Vilko Šeferov tada mi je rekao: „U borbi s fašistima život je izgubilo 23.000 Zagrepčana. Cijenimo i volimo Crnogorce koji su se s nama hrabro borili, ali osuđujemo Crnogorca Sekulu Drljevića koji je došao u Zagreb 1944. godine, kada se pridružio fašistima i sklopio sporazum s Antom Pavelićem“.

Da se poslužim terminom književnika Jergovića. Sekula Drljević je bio trodimenzionalna ličnost:

Vatreni borac za ujedinjenje Srbije i Crne Gore pod Karadorđevićima.

Iskreni borac za neovisnu Crnu Goru.

Suradnik Ante Pavelića.

Dogovor s Pavelićem 1944. godine i Pavlom Đurišićem 1945. godine sklopio je u nadi da se preko NDH domogne Slovenije i dalje, kako bi se eventualno ukazala šansa za obnovu crnogorske države, ovisno o razvoju međunarodne situacije.

Odlazak iz Crne Gore i dolazak u Zagreb radi dogovora s Pavelićem, s kojim se od ranije poznao, govori da se Drljević u tadašnjoj situaciji izgubio u političkim idejama i nesnalaženju.

U studenom 1945. godine likvidiran je u Austriji u mjestu Judenburg zajedno sa suprugom.

Dana 20. veljače. 1946. godine Zemaljska komisija Federalne države Hrvatske donijela je odluku pod brojem A.K. 22/46 br. 2198, kojom se Drljević proglašava ratnim zločincem. U rubrici žrtve zločina nisu upisani podaci.

U Crnoj Gori danas su u tijeku oprečne rasprave u kojima se osporava uloga Sekule Drljevića i njegova politička aktivnost vezano za Pavelića (oporba) i uvažava njegov intelektualni doprinos neovisnosti Crne Gore.

Crnogorski akademik Sreten Perović kaže: „Stih u himni Crne Gore *DA JE VJEČNA CRNA GORA* autora Sekule Drljevića nikome ne smeta osim onima kojima smeta Crna Gora i njegov stih“.

Crnogorski intelektualac i publicista Rajko Cerović kaže: „Sekula Drljević nije ratni zločinac jer su ga ubili četnici Pavla Đurišića radi osvete. Pjesma *OJ SVJETLA MAJSKA ZORO* uvrštena je u školske programe Crne Gore kada je Sekula Drljević imao 3 godine“.

Sava Marković iz Narodne stranke kaže: „Sekula Drljević je pravosnažno oglašen ratnim zločincem“.

Novak Adžić pobija tu tvrdnju i kaže: „Sekula Drljević je proglašen zločincem političkom odlukom, a ne sudskom presudom. Ne postoji *res judicata* – pravosnažno presuđena stvar, sudski se nije nikada odlučivalo“.

Dukljanska akademija Crne Gore u siječnju 2011. godine, na naučnom skupu povijesničara, politologa i publicista zaključila je da treba odvojiti intelektualnu aktivnost Sekule Drljevića na planu samostalne Crne Gore od unitarističkog perioda i sporazuma s Pavelićem. Najveći dio intelektualnog nasljeđa dr. Sekule Drljevića ugrađen je u temelje današnje Crne Gore.

Ananije Stojović, mag. iur.

Putopisno predavanje u Crnogorskom domu u Zagrebu

MATEJ PERKOV: PLANINE CRNE GORE

MATEJ PERKOV rođen je 11.9.1983. godine u Koprivnici. Diplomirao je na Visokoj poslovnoj školi Libertas u Zagrebu s temom „Planinski turizam kao dio međunarodne trgovinske razmjene“, te kao stručni specijalist ekonomije predaje na turističkoj katedri istoimenog fakulteta.

Bavi se visokogorskim planinarenjem i avanturističkim putovanjima, a poseban interes mu je istraživanje potencijala za razvoj planinskog turizma u zemljama Balkana. Često održava brojna putopisna predavanja po planinarskim društvima, centrima za kulturu i knjižnicama, te piše putopisne tekstove koji su popularni među mlađom, ali i starijom publikom.

Zadivljujućom pričom o zelenim pašnjacima i nazubljenim vrhovima s kojih se prostiru prekrasni pogledi koji oduzimaju dah i komadić vaše duše – Matej Perkov zaokupio je pažnju velikog broja prisutnih u Crnogorskom domu u Zagrebu na putopisnom predavanju o planinama Crne Gore održanom 27. 2. 2014. godine.

– Činjenica je da sve više ljudi odlaze u Crnu Goru zbog njenih planina i kanjona, kako bi osjetili netaknutu prirodu i uživali u divljini koju su Alpe odavno izgubile – kaže Matej Perkov i nastavlja:

– «Volim Balkan», rekao je jedan gorski vodič kada smo uz vatricu razgovarali u nekom bugarskom planinarskom domu. Obasjani plamićima pričali smo o gordim i tajanstvenim balkanskim planinama, a nemoguće

je raspredati o velikim visovima bez spominjanja dinarskih ljepotana koji se prostiru od Slovenije do Albanije.

Najljepše planine na Balkanu nalaze se u Crnoj Gori, prekrasnoj zemlji koja ima velik potencijal za razvoj planinskog turizma. U vrijeme gospodarske krize kada narodi bivše Jugoslavije više nemaju sredstava kako bi godišnji odmor proveli na Zapadu, ljudi se okreću Istoku i otkrivaju čari i prirodne ljepote balkanskih država. Posebno mjesto u sjećanju mnogih hrvatskih turista zauzima Crna Gora. Ova zemlja postaje sve popularnija među Hrvatima koji cijelu godinu željno iščekuju ljetne praznike kako bi uživali u raftingu na Tari, „suzi Evrope“, kako bi se divili Šarenim pasovima, kupali u Crnom jezeru ili nogom stali na vrh Durmitora. «Obišao sam cijeli svijet, mnoge planine i mnoge vrhove, ali Durmitor je najljepša planina koju sam doživio!» kaže legendarni hrvatski planinar Željko Poljak. Iskoristio je pravu riječ, jer Durmitor se ne može posjetiti, ispenjati ili vidjeti – on se doživljava svim osjetilima, svim srcem. Kada sjedneš na vršni kamen i pogledaš dolje prema plavetnilu Škrčkog jezera, kada ti tijelo prožme hladnoća dok gledaš ledene skulpture u Ledenoj pećini, kada oko tebe trčkara stotine ovaca po zelenim pašnjacima dok se spuštaš prema Crnom jezeru ... To je Crna Gora. To je osjećaj i uspomena koju nosiš u srcu i koja živi, tinja, sve dok se ne vratiš opet. Publika je uživala u predavanju i doslovce osjetila povjetarac s Durmitora, svježinu Ledene pećine, hladnoću mistične Mrtvice, dobrohotnost vile s Maganika i zelenilo planinskih jezera ponad Žabljaka ...

Publika je uživala u predavanju i doslovce osjetila povjetarac s Durmitora, svježinu Ledene pećine, hladnoću mistične Mrtvice, dobrohotnost vile s Maganika i zelenilo planinskih jezera ponad Žabljaka.

Predavanje je organiziralo Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb.

Danilo Ivezić

DOKUMENTARNI FILMOVI ZDRAVKA VELIMIROVIĆA I ŽIVKA NIKOLIĆA

ČOVJEK I VODA (sa Skadarskog jezera)

Režija:
**Zdravko Velimirović
i Milorad Đukanović**
Trajanje:
13':00"
Proizvodnja:
Lovćen film, 1954.

Zdravko Velimirović
(1930 – 2005)

Živko Nikolić
(1941 - 2001)

OSTROG

Režija:
Zdravko Velimirović
Trajanje:
16':00"
Proizvodnja:
Lovćen film, 1970.

BAUK

Režija:
Živko Nikolić
Trajanje:
16':00"
Proizvodnja:
Dunav film, 1974.

ŽDRIJELO

Režija:
Živko Nikolić
Trajanje:
14':00"
Proizvodnja:
Dunav film, 1972.

INE

Režija:
Živko Nikolić
Trajanje:
14':00"
Proizvodnja:
Dunav film, 1978.

Prošle godine započeti projekt Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb pod nazivom „**Dokumentarni film u Crnogorskom domu**“, nastavljen je ove godine projekcijom dokumentarnih filmova Zdravka Velimirovića i Živka Nikolića.

Ljubaznošću Crnogorske kinoteke i uz financijsku potporu Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske, pred brojnim posjetiocima u Crnogorskom domu u Zagrebu prikazano je 20. februara pet dokumentarnih ostvarenja dvojice poznatih crnogorskih režisera.

Izložba slika – umjetnina u staklu u Domu Crnogoraca u Puli
„ISTRA I PRIJATELJI PONOVO KOD NAS“

Zajednica Crnogoraca Pula i Vijeće Crnogoraca Pula organizirali su izložbu radova na platnu i staklu Medulinske umjetnice Istre Lazarić – Toner. Izložba pod naslovom „*Istra i prijatelji ponovo kod nas*“ bila je otvorena od 12. do 18. prosinca od 15 do 18 sati. Bilo je izloženo desetak radova u staklu i slika na platnu zajedno sa umjetnicama Studija „Valerija“ iz Medulina (Nina Dragovan Belić, Radojka Gržinić i Marija Papac) koje su izložile svoje radove također rađene u staklu i slika na platnu.

Motivi radova su različiti. Iz radova se iščitava žudnja za životom, humanost i povezanost čovjeka s prirodom.

Udruga Studija „Valerija“ od 2005. surađuje s umjetnicima i udrugama iz Crne Gore.

Dušan Roganović

Izložba slika Milene Mile Vladislavljević u Domu Crnogoraca u Puli
„MILENA U ISTRI I CRNOJ GORI“

Pod nazivom „*Milena u Istri i Crnoj Gori*“ organizirana je izložba slika poznate sli-karice Milene Mile Vladislavljević 20. 12. 2013. godine u Crnogorskom Domu u Puli.

Milena Mila Vladislavljević rodnom je iz Crne Gore iz mjesta Vasanja. Djetinjstvo je provela u Boki Kotorskoj, a srednju tehničku školu završila u Podgorici. Slikarstvom se bavi od rane mladosti. Ovo je njezina jubilar-na 30. samostalna izložba. Prvi put izlaže u Sarajevu 1975. godine, zatim u Puli, Rovinju, Slavonskom Brodu, Rajlovcu, Sarajevu, Pazinu, Tivtu, Herceg Novom, Nikšiću, Kotoru, Zemunu. Imala je stotinu samostalnih izložbi

(Podgorica, Beograd, Moskva, Novi Sad, Sofija, Tivat, Sutomore, Apatin, Kolašin, Sombor, Kičevo, Strumica ...). Članica je Pulslog ULIKS-a, slikarskog uratka „Uilu“ iz Podgorice i medulinskog Studija „Valerija“. Koordinator je za međunarodnu suradnju za Crnu Goru i Makedoniju.

Na ovoj izložbi umjetnica se predstavila radovima ulja i akrila na platnu. Motivi su Crna Gora i Istra. Njezine slike su čiste, nepatvorene, kakav je i odnos prema pejzažu, prostoru i čovjeku u prostoru.

Na otvaranju izložbe o radovima i motivima slikarice govorio je Milan Cako Marović, povjesničar umjetnosti i magistar povijesti umjetnosti Ante Mihovilović.

Dušan Roganović

U Crnogorskom domu u Zagrebu otvorena izložba slika Ljubice Zuccon
„ ... TEK PROCVALE ZORE“

LJUBICA ZUCCON rođena je u Zagrebu gdje se školuje, živi i djeluje. Kroz školovanje stiče likovnu naobrazbu posebno za crtež (portreti) kod prof. Smilje Kinert. Autorica slikovnica za djecu u tehnici kolaža: „Pero i Biba“ i „Podimo, podimo“ u izdanju „Školske knjige“ čiju recenziju potpisuje akademski slikar Albert Kinert. U svijet slikarstva 2001. uvodi je profesor Dubravko Lepej koji višegodišnjom podukom, zanesenost pretvara u ljubav i intenzivno stvaralaštvo. Članica: Hrvatskog Likovnog Društva - Zagreb, Ama - Artem i Akademije - Art. Do sada 19 puta samostalno izlaže, sudionica je mnogobrojnih skupnih izložba u zemlji i inozemstvu, međunarodnih likovnih kolonija, likovnih kolonija diljem Hrvatske, susreta, radionica uglavnom humanitarnog karaktera.

Otvaranjem izložbe slika „ ... *tek procvale zore*“ Ljubice Zuccon 30.1.2014. u galeriji „Montenegrina“ Crnogorskog doma u Zagrebu, Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb, započelo je s programskom aktivnošću *IZLOŽBE U GALERJI „MONTE-NEGRINA“ U 2014. GODINI.*

Otvaranju 20. samostalne izložbe Ljubice Zuccon prisustvovao je veliki broj uzvanika i gostiju, prijatelja i poznanika autorice. U ime domaćina prisutne je pozdravio Dušan Mišković; osvrt prof. Stanka Špoljarića i književnika Dražena Zetića o stvaralaštvu Ljubice Zuccon pročitala je Sonja Šarunić; Sanja Kozlica je pročitala svoju pjesmu „Maslina“ posvećenu autorici i njenim slikama maslina, dok je predsjednica udruge *Ama-Artem* Dajana Budovac uručila, autorici izložbe, u ime udruge, poklon knjigu. Zahvalu svim prisutnim uputila je i autorica izložbe Ljubica Zuccon.

Autor kataloga izložbe je Danilo Ivezić.

(www.vijece-crnogoraca-zagreb.hr)

ZALJUBLJENOST U TAJNU MASLINE

U opusu slikara posebno su zanimljiva djela u predanju jednom motivu. U produbljivanju jedne teme teže je zadržavati temperaturu kreativnog, jer manevarski prostor, bar prividno, za likovne pomake je smanjen. U tom slučaju potrebna je slikarska inventivnost kojom će struktura djela biti neprekidno obogaćivana i bez atraktivnijih skokova. U takovoj situaciji nalazi se Ljubica Zucco inspirirana pitoresknošću masline. U varijacijama na temu simbolu trajanja u prirodi, stoljećima obilježenim dala je svoje viđenje. Između opisnosti i slobodnije interpretacije. Na potki činjeničnog, vidom realistične marnosti prenosi posebnost mediteranskog stabla, u odnosu čvorovitog debla i razigranosti krošnje. Ljubicu privlači ljepota prožeta svjetlom i bojama juga, sklad orjentira u prostoru i širenja krajolika. S dojmom vedrine ali i tragova sjete u osjećaju upisanosti vremena. Maslina izaziva takova stanja jer je i više od stabla. Ljubica joj s poštovanjem pristupa. Nakon odmjerenosti slikarskog postava rukopisnom neposrednošću ulazi u strukturu sugerirane kiparske tvorbe debla i preplete grana s lišćem, postižući kolorističku i oblikovnu napetost. Mjenjaju se vizure, s dovođenjem u prvi plan drveća i osvajanjem dubine prostora. Deblo daje priliku za uzlete mašte. Potaknute neponovljivošću tekture epiderme, s organskim nakupinama kojima obrisnost tjelesnosti drveta dobiva novu izglednost. Približene i antropomorfnosti. Dakako Ljubica sklada oblikovne ritmove po načelima vlastite osjetljivosti, pa brojnim vibrantnim partikulama maslina gotovo sabire vitalitet prirode. Uzdignutog intenzivnom paletom. Vrijednostima otvorene boje, svjetlom akcentuiranim na pojedine partije i raširene na pojaseve slike dosegnuta je koloristička dinamika. Uprisutnjena i organizacijom scene, s neobičnim prostorima između rastera grana. Unutar vegetabilne konstrukcije otvaraju se mali svjetovi s oblicima asocijativnog karaktera. Oblikovnog bujanja u čitkoj arhitektonici rasporeda. Prevladavajuće simetričnosti kompozicije. S vidljivošću tla i dalmatinskog kamenjara, ali i stablima u „zrakopraznom“ prostoru. Formi građenih čvrstom plohom i mrljom, „potvrđenom“ i ugremenim crtovljem. Tanahnim linijama izvanjskim znakom rasta. Obnavljanja. Slijeda srodnoga. Vidljivog u poliptihalnim kompozicijama. Umnoženosti jedinki dovedenih do polja drevnosti raslinja. No s likovne strane oplemenjenog svjezinom izraza, unjetog Ljubičinog talenta radosti stvaranja. Zaljubljenosti u maslinu s vjerom da se u njoj krije i tajna života i umjetnosti.

Stanko Špoljarić

Vođeni mislima da narodi koji zaboravljaju prošlost gube sadašnjost i nemaju budućnost, kao i da je u svakoj tradiciji sadržano moderno, u „**Crnogorskom glasniku**“, u rubrici **CRNOGORSKI MOZAIK**, donosićemo po neku kockicu iz svekolikog crnogorskog nasljeđa koje baštinimo. U brojevima 82. i 83. objavili smo priloge o crnogorskoj narodnoj nošnji i njenoj povijesti, a u prethodnom i ovom donosimo prilog gospodina Slobodana B. Medojevića o najupečatljivijem djelu crnogorske nošnje – o crnogorskoj kapi.

CRNOGORSKA KAPA (II)

Ornamenti na crnogorskoj kapi (muška i ženska varijanta)

Crnogorska kapa se javlja u „muškoj“ i „ženskoj“ varijanti. Ženska varijanta je prema izradi potpuno identična sa muškom, s tom razlikom što se na ženskoj kapi nalaze isključivo cvjetni (floralni) motivi izvezeni koncem od zlatne srme i to na sredini tjemena (tepelaka). Muška kapa u najčešćoj varijanti ima pozlaćenom srmom izvezeno pet koncentričnih polukružnica nejednake širine smještene pri jednom kraju tjemena (tepelaka) u okviru kojih je obavezno izvezen motiv.

Motivi su takođe vezeni pozlaćenom srmom tako da u zavisnosti od povijesnog trenutka razlikujemo veliki broj različitih motiva: na ženskim crnogorskim kapama razlikujemo floralne motive upravo prema umjetničkoj sklonosti izrađivača kape, tako da je povijesni trenutak ne rijetko određivao i mjesto izrade, a tako i kvalitet i bogatstvo ukrasa na kapi. Nekada je pozlaćenom srmom vezen samo centralni dio tjemena (tepelaka), a nekada je ukrašavan i to ne rijetko i prostor uz rub tjemena (tepelaka).

Na tjemenom dijelu muške kape, kroz povijest razlikujemo veliki broj motiva. Motivi smješteni u rubu tjemenog dijela u prostoru oivičenom sa pet zlatnom srmom vezenih koncentričnih polukružnica su: šestokraka zvijezda (vrlo stari crnogorski heraldički simbol), inicijali crnogorskih vladara, često je u izradi uziman motiv inicijala knjaza Nikole I Petrovića N. I, koji je vladao Crnom Gorom od 1860. do 1918. godine – kada je nasilno detronisan. Nije rijetko, osim inicijala u ukrašavanju tjemena kape korišćenje i zvanične heraldike crnogorskog naroda i crnogorske države, tako da često imamo motive crnogorskog grba u raznim varijacijama: nekad je u štitu grba upisivan inicijal Nikole I Petrovića, nekada je tjemeni dio (tepelak) bio zelene boje sa grbom zastave „zeleniša“ (modifikovanim grbom Crne Gore đe je lav na crvenom polju grba).

Crnogorski građani muslimanske vjere izrađivali su kape od zelene boje na kojima je bio apliciran grb Crne Gore! Bogatiji građani Crne Gore nekada su i aplicirali na tjemeni (tepelaku) i vlastite incijale! Rezimirajući ovu heraldičku i grafološku šarolikost na muškoj kapi, u osnovi razlikujemo tri osnovne „podjele“: 1. na kape se inicijalima vladara ili građana Crne Gore, 2. na kape sa grbom Crne Gore u raznim varijacijama i 3. „muslimansku varijantu“ izrade u zelenoj boji cijele kape sa grbom Crne Gore.

Osim navedenih imamo i motiv kape poslije 1918. godine.

Heraldika na crnogorskoj kapi poslije 1918. godine

Poslije Podgoričke skupštine, novembra 1918. godine, nova vlast koju su činili pobornici ujedinjenja zabranila je uz prijetnju ozbiljnim sankcijama, pa čak i

zatvorom, nošenje crnogorskih kapa, posebno sa motivima grba Crne Gore i(li) inicijalima detronisanog kralja Nikole I Petrovića! Predstavnici nove vlasti su zabranili izradu tradicionalne crnogorske kapem kako se tvrdi prijetnjama terzijama – izrađivačima kapa! U knjizi „Crna Gora i Dušanovo carstvo“ (Grafos, Cetinje, 1997) Radoslav Rotković piše, odnosno citira predratni list „Zeta“ u kome se navodi: «I onda se desi da se uništi crnogorska država, 1918. i za desetak godina zabrani nošenje crnogorske kape, ako se na nju ne stave ova četiri ognjila kao slova, i tako se crnogorska kapa pretvori u – srpsku!» Podgorička Zeta piše o tome i 1939. godine: «Naša crnogorska narodna kapa, koja se jedno vrijeme poslije ujedinjenja nije smjela nositi, u posljednje vrijeme nalazi dobru prođu ... To je još jedina naša dozvoljena zastava.»

Poslije zabrana uslijedila je „narudžba“ da se za potrebe pristalica ujedinjenja (uz obilan novac kao nagrada) izradi kapa identična crnogorskoj, na kojoj je (umjesto inicijala kralja Nikole ili drugih ornamenata do 1918. godine) „utisnut“ krst sa četiri ocila (popularna četiri slova „S“ ili „četiri slova zlatna“) – simbol preuzet sa srpskog narodnog i državnog grba! Prvu kapu sa takvim ornamentima izradio je terzija iz Podgorice čija se radnja nalazila blizu Sahat kule, nije utvrđeno precizno kada, a smatra se da je to bilo negdje krajem 1918. godine.

Kasnije je ova kapa postala jedina crnogorska kapa.

Poslije Drugog svetskog rata partizani i komunisti su umjesto krsta sa četiri slova „S“ nerijetko aplicirali zvijezdu petokraku!

Dokazi u prilog tezi da „četiri slova zlatna“ nijesu nikada imala mjesto na crnogorskoj kapi prije 1918. godine, odnosno Podgoričke skupštine

„Četiri slova zlatna“ ili ocila su u Crnoj Gori poznata kao što smo naveli tek od 1918. godine kada ih je na crnogorskim kapama represivnim mjerama i velikom propagandom uvodila nova vlast nastala sprovođenjem odluka Podgoričke skupštine.

Postoje brojni opisi crnogorske kape koji su nastali prije 1918. godine i ni u jednom od njih se ne pominju četiri ocila. Evo nekih svjedočenja:

1. Vilhelm Ebel je 1841. boravio u Crnoj Gori. Zabilježio je o kapi: «Kao i većina prisutnih, i on je na glavi imao crnogorsku crvenu kapu sa svilenim crnim obrubom ... » (Vilhelm Ebel, Dvanaest dana u Crnoj Gori, str 51)

2. Francuz Alfred Bulonj koji je u Crnoj Gori boravio krajem 1867. i tokom 1868. zabilježio je: «Crnogorci stavljaju na glavu malu crvenu kalotu, visine svega jedan decimetar, pljosnatu odozgo i presvučenu spolja, sem na gornjem dijelu, svilenom tkaninom ili crvenom vunom. Zovu je kapa. Njen crveni dio koji odgovara tjemenu, gotovo uvijek je više ili manje izvezen zlatnim nitima.» (Alfred Bulonj, Crna Gora, CID, Podgorica, 2002, stranica 74)

3. Ruski konzul u Dubrovniku Konstantin Petković završio je 1868. godine knjigu o Crnogorcima. U njoj je ostavio svjedočanstvo: «Glava se pokriva oniskom kapom (kapicom) čiji je vrh napravljen od crvenog sukna, napola išivenog zlatom, a obod je od crnog svilenog platna.» (Konstantin Petković, Crna Gora i Crnogorci, CID, Podgorica, 2005, stranica 79)

4. Gustav Raš je u Drezdenu 1875. objavio knjigu o Crnoj Gori. Ovako je zabilježio: «Gornji dio te kape je kao krv crvene boje, ukrašen jednom zlatnom zvijezdom i jednom

dugom od zlatnog veza.» (Gustav Raš, Crna Gora u pričama, CID, Podgorica, 2001, stranica 16)

5. Josef Holeček poslije boravka u Crnoj Gori ostavio je svjedočanstvo u knjizi koju je objavio u Pragu 1877. godine: «Crnogorska kapa izgleda kao kod nas obična, domaća kapa. Ima obod od crne svile a tepeluk crven. Po ivicama je vezen zlatom, dok mu se na jednom kraju nalazi izvezen, takođe zlatom, dvoglavi crnogorski orao.» (Josef Holeček, Crna Gora, CID Podgorica i Izdavački centar Cetinje, 1995, stranica 34)

6. Spiridon Gopčević je 1877. u Lajpcigu objavio knjigu o Crnogorcima; u njoj opisuje tepeluk kape: «Crvena boja označava krv Turaka u kojoj će biti ostvarena sloboda, zvijezda označava Crnu Goru, a duga označava nadu u skoro oslobođenje. Ponekada se umjesto zvijezde unutar duge mogu vidjeti slova HI, to znači Nikola I» (Spiridon Gopčević, Crna Gora i Crnogorci, CID, Podgorica, 2008, stranica 109)

7. Ljubomir Nenadović je zapisao: «Ozgo je kapa sva od crvene čoje, jedno malo mesto na toj čoji pri kraju zagrađeno je zlatnim prugama.» (Ljubomir Nenadović, O Crnogorcima - pisma sa Cetinja 1878. godine, SKZ, Beograd, 1929, stranica 20)

8. Pavle Rovinski, koji je u Crnoj Gori boravio skoro 30 godina, u knjizi koju je objavio 1897. godine, zabilježio je: «Malo ih je koji ne znaju za crnogorsku kapicu. To je kapa ravnoga dna i ravnoga oboda, širine oko 8 cm. Ona je sva od crvenog ili tamnocrvenog tankog sukna i dvaput je dublja od širine oboda, ali se njeni krajevi zavrću kako se i dobija dvostruki obod. Odozgo je krug od isto takvoga sukna koji je izvezen zlatom, ovako: sa jednoga kraja izvezen je luk koji ima tri pruge, od kojih srednju čine tri reda od oboda do oboda, a sa obje njene strane uz manja rastojanja su po dva reda i još dva reda zajedno; dakle, ukupno pet pruga. U tome luku je oznaka „H.I.“ što znači „Nikola Prvi“. Obod je obložen tankom svilom (derevija ili bogzija) ... « (Pavel Rovinski, Etnografija Crne Gore, tom I, CID, Podgorica, 1998, stranica 347)

9. Kamilo Morgan, koji je u Crnoj Gori boravio u jesen 1911. godine, zapisao je: «Na vrhu kape je zlatni vez, koji predstavlja jednu zvijezdu i dugu.» (Kamilo Morgan, Crna Gora, CID, Podgorica, 2004, stranica 23)

10. Andrija Jovičević 1911. u knjizi „Riječka nahija“ piše: «Na glavi se nosi plitka kapa sa imenom knjaza Crne Gore.» (Andrija Jovičević, Riječka nahija u Crnoj Gori, CID, Podgorica, 1999, stranica 340)

Danas na početku 21. vijeka crnogorska kapa ponovo ima svoje povijesne simbole kao kontinuitet i potvrdu svoje najmanje trostoljetne povijesti. Naravno, danas je takođe u vrlo širokoj upotrebi i crnogorska kapa sa detaljima grba Srbije. Novo vrijeme je ipak crnogorsku kapu, bez obzira što je na njoj aplicirano, ipak predalo povijesti i danas je ona folklorni rekvizit koji je ujedno i snažan simbol pripadništva jednom narodu i njegovoj bogatoj povijesti!

Slobodan B. Medojević

LITERATURA:

1. Sreten Zeković, „Podšetnik o Crnoj Gori“, Cetinje, 1996.
2. Đuro Kaluđerović, „Konstrukcija muške odjeće“, Sombor, 2001.
3. Vuk Karadžić, „Crna Gora i Boka Kotorska“, Srpska književna zadruga, Beograd, 1922.
4. Dr Pavle Vasić, „Odelo i oružje“, Beograd, 1964.
5. Dobrosav Ž. Turović, „Gornja Jablanica (kroz istoriju)“, Beograd, 2002.
6. Zorica Mrvaljević, „Crnogorska svitna - svečana narodna nošnja“, Cetinje, 1975.
7. Dr Jevto Milović, „Njegoš u slici i riječi“, Titograd, 1974.
8. Anđe Kapičić, „Bukovac i Crna Gora“, Matica crnogorska, Cetinje, 2002.

DRUŽENJE UOČI BADNJE VEČERI (Crnogorski dom, Zagreb, 3.1.2014.g.)

GALERIJA „MONTENEGRINA“

*S VJEROM DA SE U MASLINI KRIJE
I TAJNA ŽIVOTA I TAJNA UMJETNOSTI*

*Ljubica Zucco: POPODNEVNI ODSJAJ
(ulje na platnu, 60x80 cm)*